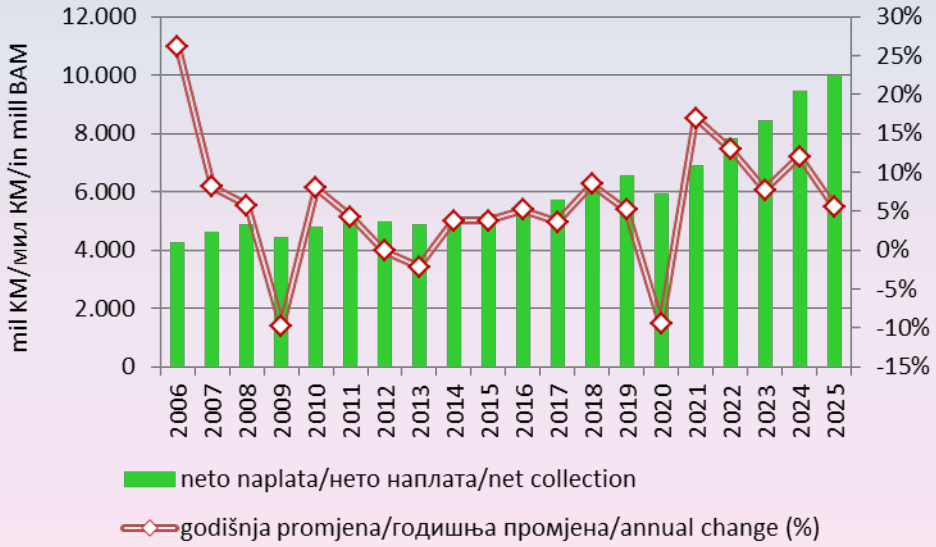
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno - neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора
Управе за индиректно опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

OMA Bilten

Broj
Број
Number 257/258

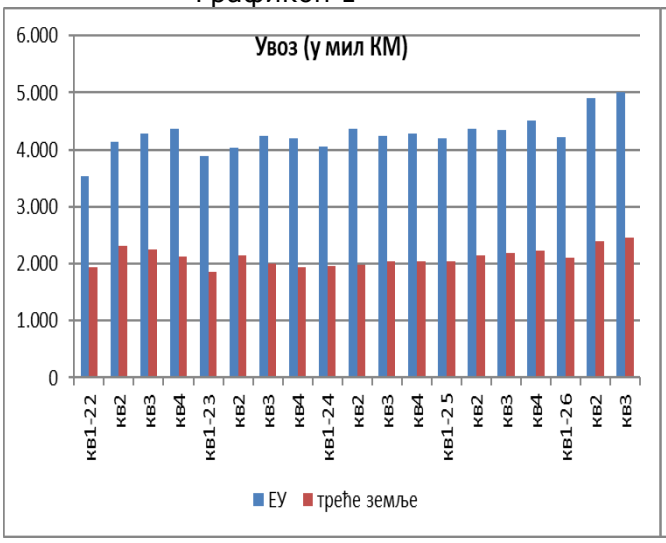
novembar/decembar 2026 – studeni/prosinac 2026 – новембар/децембар 2026 – November/December 2026

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Змаја од Босне 47б, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 246 081, Факс:+387 033 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

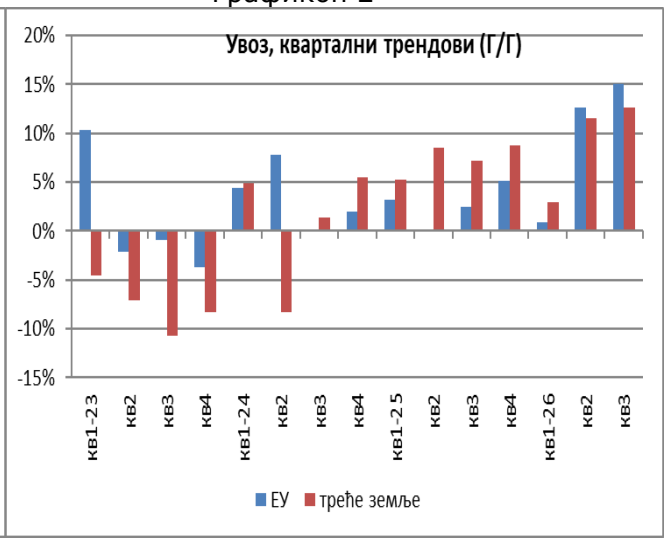
Уз овај двоброј

У вријеме израде ревидираних пројекција прихода од индиректних пореза за период 2026-2029 нису били доступни аналитички подаци о ванскотрговинској размјени БиХ за девет мјесеци 2026., већ само прелиминарни подаци за укупан увоз и извоз. Након објаве података од стране Агенције за статистику БиХ за девет мјесеци 2026. могуће је сагледати трендове у структури увоза који су релевантни за наплату прихода од царина, а који се односе на увоз роба из трећих земаља и дијела роба из ЕУ које су остале под режимом царина. Поређења увоза у апсолутном износу показују нагли раст увоза из ЕУ и трећих земаља у другом и трећем кварталу 2026., који знатно премашује увоз у претходним годинама (Графикон 1).

Графикон 1

Графикон 2

Тренд наглог раста увоза у посљедња два квартала набоље одражавају квартална поређења увоза (Г/Г). Након скромног раста у првом кварталу 2026., у другом и трећем кварталу стопе раста иду и до 15%, као што је случај са увозом из ЕУ у трећем кварталу (Графикон 2). Опоравак увоза из ЕУ је импозантан с обзиром на чињеницу да су током претходне двије године квартална стопе раста биле јако ниске, максимално 5%, за разлику од увоза из трећих земаља.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза за период 2026-2029	2
Листа табела и графикона	2
Сажетак	3
I. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза	4
II. Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза 2026-2029 (основни сценарио)	10
III. Аналитика пројекција прихода од индиректних пореза	15
1. ПДВ	15
2. Акцизе	21
3. Царине	32
4. Путарина	34
IV. Ризици	36
Додатак: посљедње пројекције међународних институција	40
Кретање прихода од акциза на кафу	42

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Комленовић, проф. англистике

Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза за период 2026-2029

ЛИСТА ТАБЕЛА И ГРАФИКОНА

Табеле

Табела 1. Пројекција раста БДП-а, ДЕП, септембар 2026 4
Табела 2. Удио прихода од индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у и укупној потрошњи 9
Табела 3. Основни сценарио ревидираних пројекција прихода од индиректних пореза (2026-2029), октобар 2026. г. 10
Табела 4. Основни сценарио ревидираних пројекција прихода од индиректних пореза у % БДП-а, октобар 2026. г. 10
Табела 5. EIA: Пројекције цијена сирове нафте 28
Табела 6. ECB: Пројекције раста и инфлације за Еврозону (годишње стопе промјене) 40
Табела 7. Пројекције реалног раста БДП-а, ММФ, октобар 2026 41

Графикони

Графикон 1. Разлика стопа раста макроекономских показатеља за период 2026-2029 6
Графикон 2. Нето приходи од индиректних пореза на ЈР УИО, 2006-2025 8
Графикон 3. Индиректни порези у потрошњи и БДП-у, 2006-2025 8
Графикон 4. Мјесечна наплата индиректних пореза 2024-2026 и номинални ефекти у 2026 12
Графикон 5. Наплата прихода од индиректних пореза, стопе раста у 2026 и наплата I-IX 12
Графикон 6. Квартални трендови у наплати индиректних пореза 13
Графикон 7. Нето номинални ефекти по врсти пореза I-IX 2026 15
Графикон 8. Трендови у наплати бруто ПДВ-а, 2026 16
Графикон 9. ПДВ на увоз и домаћи ПДВ, трендови у 2026 16
Графикон 10. Квартални трендови у наплати компоненти ПДВ-а 17
Графикон 11. Трендови у исплати повраћа ПДВ-а и робна размјена БиХ 18
Графикон 12. Удио кумулатива повраћа у кумулативу ПДВ-а и квартално промјене у исплати повраћа 18
Графикон 13. Трендови у наплати нето ПДВ-а 19
Графикон 14. Нето ПДВ (наплата и пројекције) 20
Графикон 15. Трендови у наплати укупних акциза 21
Графикон 16. Трендови у наплати акциза на дуван 22
Графикон 17. Акцизе на дуван, квартално стопе раста 22
Графикон 18. Пројекције трендова на тржишту цигарета и прихода од акциза на дуван 24
Графикон 19. Цијене сирове нафте, Europe Brent Spot Price FOB 25
Графикон 20. Седмичне цијене дизел горива на тржишту БиХ 26
Графикон 21. Промјена увоза деривата у односу на промјену њихове цијене на увозу 27
Графикон 22. Трендови у наплати акциза на деривате нафте 28
Графикон 23. Нето приходи од акциза на деривате нафте (наплата и пројекције) 29
Графикон 24. Трендови у наплати акциза на кафу 29
Графикон 25. Трендови у наплати осталих категорија акциза 30
Графикон 26. Квартални трендови у наплати осталих категорија акциза 31
Графикон 27. Трендови у наплати царина 32
Графикон 28. Квартални трендови у наплати прихода од царина 32
Графикон 29. Нето приходи од царина (наплата и пројекције) 33
Графикон 30. Трендови у наплати путарине 34
Графикон 31. Нето приходи од путарине (наплата и пројекције) 35

Сажетак

Пројекције макроекономских показатеља

Према пројекцијама ДЕП-а из септембра 2026. године, у Босни и Херцеговини се у 2026. години може очекивати реални раст БДП-а од 2,1%. За 2027. годину ДЕП је пројектовала реалну стопу раста БДП-а од 2,4%, док су за 2028. и 2029. годину планиране нешто више стопе реалног раста од 3,1% и 3,3%, респективно.

Трендови наплате прихода од индиректних пореза 2006-2025

У 2006. години је прикупљено 4,12 млрд КМ нето прихода од индиректних пореза на ЈР УИО. У скоро свим годинама од увођења ПДВ-а забиљежен је раст прикупљених прихода на ЈР УИО. Изузеци су биле: „кризна" 2009. година када је остварен пад прихода од 9,9%, стагнација и блажи пад прихода у 2012. и 2013. години, те пад у 2020. години од 9,3% као посљедица ефеката вируса корона. У свим осталим годинама забиљежен је раст, а највећи је остварен у 2021. години, и то по стопи од 16,7%. У 2025. години је остварен годишњи раст прихода од индиректних пореза од 5,6% и рекордна номинална наплата од увођења ПДВ-а у износу од 9,97 млрд КМ.

Трендови наплате прихода од индиректних пореза у I-IX 2026

Мјесечни нето ефекти наплате у прва три квартала 2026. године били су уједначени, без великих осцилација, осим у јануару, када је наплаћено мање за 1,4 мил КМ, те у мају кад је остварен скроман апсолутни раст нето прихода од 27,6 мил КМ. У осталих седам мјесеци нето ефекти су се кретали између 60 и 92 мил КМ. Кумулативни нето ефекти за девет мјесеци 2026. износе 562,6 мил КМ, што представља раст од 7,6% у односу на период јануар – септембар 2025.

Пројекције прихода од индиректних пореза

Пројектована нето наплата прихода од индиректних пореза у 2026. години износи 10.702,4 мил КМ. Пројектована стопа раста прихода од индиректних пореза за 2026. годину износи 7,3%. Пројектоване стопе раста нето прихода од индиректних пореза за 2027., 2028. и 2029. годину износе 4,3%, 4,2% и 4,2%, респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2026. годину.

Ризици

Остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2026-2029 је подложно сљедећим ризицима: свим ризицима за остварење пројектованих макроекономских показатеља (ДЕП) и ризицима који се односе на саму наплату прихода од индиректних пореза, а који могу бити позитивни или негативни (ризици у вези ослобађања плаћања путарине, укидање или смањење акциза на деривате нафте и др).

I ОСНОВЕ И ПРЕТПОСТАВКЕ РЕВИДИРАНИХ ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза темеље се на пројекцијама макроекономских показатеља Дирекције за економско планирање (ДЕП) из септембра 2026. године, а узимају у обзир трендове наплате индиректних пореза, те текуће владине политике у области индиректног опорезивања (основни или *baseline* сценарио).

Према Закону о акцизама рудници, термоелектране и жељезнице у БиХ су ослобођени плаћања путарине. Савјет за државну помоћ је 2023. утврдио да наведена олакшица представља државну помоћ. Од 2023. године суспендована је примјена ослобађања плаћања путарине за кориснике олакшице, што је имало за посљедицу већу наплату прихода од путарине у периоду од почетка 2023. године до краја јуна 2026. године. У фебруару 2026. године, Савјет за државну помоћ је након поступка *ex post* контроле донио коначно Рјешење[1] којим је утврђено да ослобађање плаћања путарине за руднике, термоелектране и жељезнице не представља државну помоћ. Управни одбор УИО је на сједници одржаној 22.6.2026. године донио Одлуку о количинама дизел горива на које се не плаћа путарина за 2026. годину.[2] Пројекције прихода од индиректних пореза стога укључују ефекте поновног почетка примјене ослобађања плаћања путарине од ступања на снагу Одлуке, обвезницима којима то омогућава Закон о акцизама, односно за количине дизел горива које се односе на период од друге половине 2026. године до 2029. године. Са друге стране, због непознаница у моменту израде пројекција, ефекти исплата поврата путарине за кориснике ослобађања за 2023, 2024. и 2025. годину и прву половину 2026. године нису укључени у пројекције прихода, него су детаљно образложени у поглављу IV "Ризици".

Ефекти евентуалног привременог укидања или смањивања акциза на деривате нафте према Приједлогу закона о допуни Закона о акцизама у БиХ који је Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ усвојио 16.03.2026. године, а који Дом народа није усвојио, такође нису укључени у пројекције прихода. Анализа могућих утицаја на наплату прихода дата је у поглављу IV "Ризици".

1. Пројекције макроекономских показатеља, ДЕП

1.1. Пројекције, ДЕП, септембар 2026

У Табели 1. су представљене посљедње пројекције ДЕП-а (ДЕП, септембар 2026) номиналног и реалног раста БДП-а за период 2026-2029.

Табела 1. Пројекција раста БДП-а, ДЕП, септембар 2026

	Званични подаци		Пројекције			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Номинални раст	5,9	7,8	6,7	5,4	5,3	5,2
Реални раст	2,5	2,3	2,1	2,4	3,1	3,3

Извор: ДЕП, септембар 2026. године

Пројекције за 2026. годину

У ДЕП-овом документу макроекономских пројекција се наводи да је, како у свијету тако и у БиХ, током 2026. године дошло до успоравања раста БДП-а и повећања инфлаторних

[1] „Службени гласник БиХ" бр. 23/26 од 27.3.2026.
[2] „Службени гласник БиХ" бр. 45/26 од 30.6.2026.

притисака у односу на претходну годину. Према пројекцијама ДЕП-а, на бази расположивих података и макроекономских модела, у Босни и Херцеговини се у 2026. години може очекивати реални раст БДП-а од 2,1%. Очекује се да ће домаћа тражња, превасодно кроз повећање потрошње и у доста мањој мјери инвестиција, представљати главну основу пројектованог економског раста. Пројектован је реални раст финалне потрошње од 3%. Имајући у виду геополитичку нестабилност и смањење раста у економији ЕУ, енергетске шокове и раст инфлације, те негативан утицај наведених екстерних околности на извозну тражњу за производима из БиХ, процјењује се реални раст извоза од свега 1,9% у 2026. години. Са друге стране, у условима јачања домаће тражње, процјењује се реални раст увоза од 3,8%.

Пројекције за 2027. годину

У својим пројекцијама макроекономских индикатора, ДЕП истиче да тренутне геополитичке нестабилности у великој мјери одређују економска кретања у БиХ. Процијењени реални раст БДП-а за БиХ за 2027. годину је нешто виши него за претходну и износи 2,4%. Главне претпоставке ове пројекције су стабилизација екстерних динамика у окружењу и интерних динамика у земљи. Очекују да ће домаћа тражња, кроз повећање потрошње и дјелимично инвестиција, представљати главну основу пројектованог економског раста, уз негативан, али нешто позитивнији допринос спољног сектора у односу на претходну годину. Уз претпоставке да ће доћи до стабилизације тржишта рада, наставка тренда раста плата у складу са растом продуктивности, повећања прилива дознака из иностранства и постепене нормализације стопе инфлације, ДЕП прогнозира реални раст финалне потрошње од 2%.

Пројекције за период 2028 - 2029

Према пројекцијама ДЕП-а, важну одредницу за економска кретања у Босни и Херцеговини у наредном периоду, поред интерних динамика, представљају и економска кретања у спољном окружењу, нарочито у земљама ЕУ-27. У ДЕП-у наводе да је изазов за израду макроекономских пројекција у Босни и Херцеговини представљала расположивост међународних података, с обзиром да јесење издање пројекција DG ECFIN није било расположиво у вријеме припреме њиховог документа из септембра 2026. Наведено је да су приликом израде својих пројекција користили тада доступно издање пројекција Европске централне банке[3] према којем пројектовани економски раст у Еврозони у 2028. години износи 1,5%. Према пројекцијама ДЕП-а, у основном сценарију за 2028. и 2029. годину у БиХ се може очекивати реални економски раст од 3,1% и 3,3%, респективно.

1.2. ДЕП, ревизија пројекција макроекономских показатеља за БиХ

На основу Графикона 1. се могу упоредити ДЕП-ове посљедње пројекције (септембар 2026) са претходним (март 2026), а које се односе на стопе раста БДП-а и његових компоненти.

Пројекције за 2026. годину

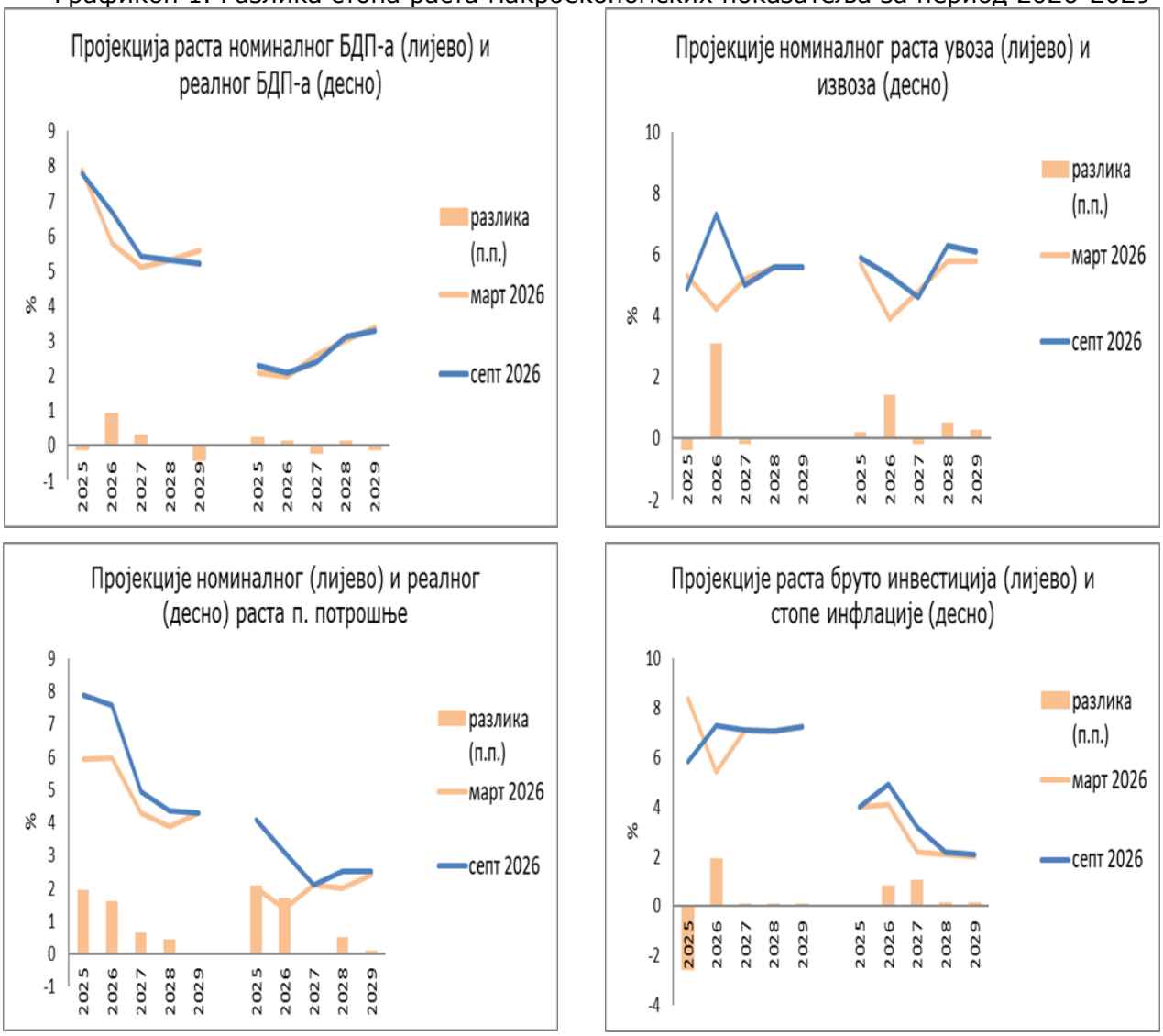
У односу на ДЕП-ове пројекције макроекономских индикатора из марта 2026. године, у њиховим новим пројекцијама из септембра 2026. године, подаци за 2026. годину су кориговани на сљедећи начин:

- номинални раст БДП-а за +0,9 п.п.,
- номинални раст увоза за +3,1 п.п.,
- номинални раст извоза за +1,4 п.п.,
- номинални раст приватне потрошње за +1,6 п.п.,
- номинални раст владине потрошње за +4,3 п.п.,

[3] ECB staff macroeconomic projections for the euro area, September 2026; www.ecb.europa.eu

- номинални раст бруто инвестиција +1,9 п.п,
- инфлација +0,8 п.п.

Графикон 1. Разлика стопа раста макроекономских показатеља за период 2026-2029

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу пројекција ДЕП-а из марта и септембра 2026. године

Пројекције за 2027. годину

У односу на ДЕП-ове пројекције макроекономских индикатора из марта 2026. године, у њиховим пројекцијама из септембра 2026. године, индикатори за 2027. годину су кориговани на сљедећи начин:

- номинални раст БДП-а за +0,3 п.п.,
- номинални раст приватне потрошње за +0,6 п.п.,
- номинални раст владине потрошње за -1,3 п.п.,
- номинални раст увоза за -0,2 п.п.,
- номинални раст извоза за -0,2 п.п.,
- инфлација +1 п.п.

Пројектована стопа раста бруто инвестиција за 2027. годину није мијењана у односу на ДЕП-ове пројекције из марта 2026.

Пројекције за 2028. и 2029. годину

У односу на ДЕП-ове пројекције макроекономских индикатора из марта 2026. године, у њиховим пројекцијама из септембра 2026. године, номинални раст БДП-а за 2028. годину није коригован, док је раст за 2029. благо измијењен за -0,4 п.п. Поређење ДЕП-ових посљедњих и претходних пројекција за ове године по расходовним компонентама БДП-а доступно је у Графикону 1.

2. Текуће политике у области индиректног опорезивања

Обавезе и систем плаћања ПДВ-а регулишу се Законом о порезу на додатну вриједност ("Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/05, 100/08, 33/17, 46/2023, 80/2023 и 20/2025). Измјена Закона о ПДВ-у којом се уводи право на повраћај ПДВ-а на куповину првог стамбеног објекта[4] ступиле су на снагу 12.04.2025. године, али се примјењују од 8.7.2026. са ступањем на снагу Правилника о допуни Правилника о примјени Закона о ПДВ-у.[5] Измјенама Правилника су прецизирани услови за примјену права на повраћај ПДВ-а.

Политика акциза регулисана је Законом о акцизама у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 49/09, 49/14, 60/14, 91/17 и 50/22)[6]. Политика акциза на дуван у 2026. години утврђена је Законом о акцизама и Одлуком[7] Управног одбора УИО. Будући да је законски плафон укупне акцизе на цигарете од 176 КМ/1000 цигарета достигнут за све цјеновне категорије цигарета у 2019. години, окончана је хармонизација са стандардима ЕУ у сфери опорезивања цигарета, док се на опорезивање резаног дувана примјењује политика према измјенама Закона из 2014. године.[8]

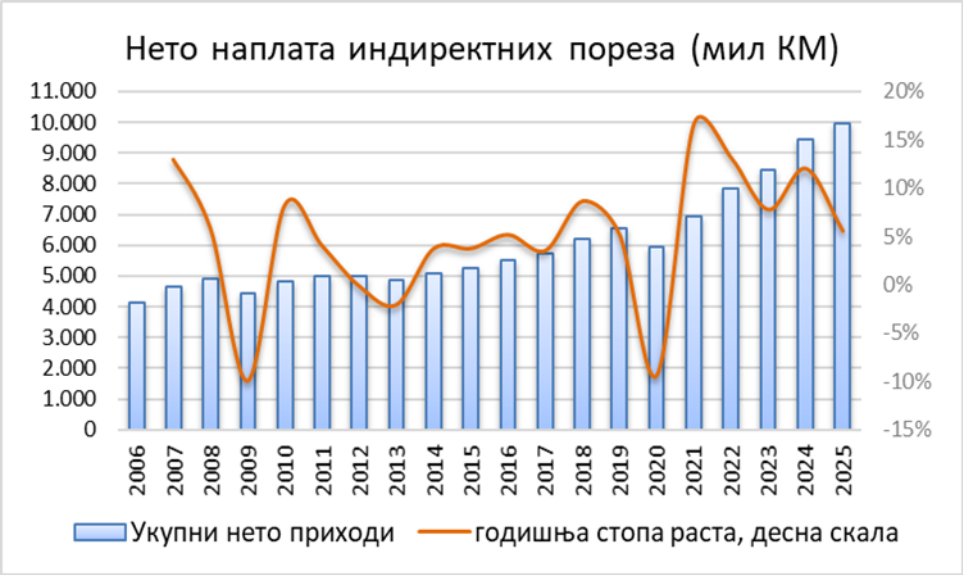
Законом[9] о царинској политици у Босни и Херцеговини уређују се основни елементи царинске политике, те општа правила и поступци који се примјењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Босне и Херцеговине.

3. Трендови наплате индиректних пореза (2006-2025)

У 2006. години је прикупљено 4,12 млрд КМ нето прихода од индиректних пореза на ЈР УИО. У скоро свим годинама од увођења ПДВ-а забиљежен је раст прикупљених прихода на ЈР УИО. Изузеци су биле: „кризна" 2009. година када је остварен пад прихода од 9,9%, стагнација и блажи пад прихода у 2012. и 2013. години, те пад у 2020. години од 9,3% као посљедица ефеката вируса корона. У свим осталим годинама забиљежен је раст ових прихода, а највећи је остварен у 2021. години, и то по стопи од 16,7%. У 2025. години је остварен годишњи раст прихода од индиректних пореза од 5,6% и рекордна номинална наплата од увођења ПДВ-а у износу од 9,97 млрд КМ. Коначно, раст наплате у 2025. години у односу на 2006. годину износио је високих 141,9%.

[4] „Службени гласник БиХ" бр. 20/25
[5] „Службени гласник БиХ" бр. 45/26
[6] Напомињемо да су се измјене Закона о акцизама („Службени гласник БиХ" бр. 50/22) почеле примјењивати од момента ступања на снагу подзаконских аката које је усвојио Управни одбор УИО.
[7] Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2026. годину („Службени гласник БиХ" бр. 79/25).
[8] Нова политика је у примјени од 01.08.2014. (Измјене Закона о акцизама у БиХ „Службени гласник БиХ" бр. 49/14).
[9] Нови Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ" бр. 58/15) примјењује се од 01.08.2022. године ("Службени гласник БиХ" бр. 23/22), а до тог датума се примјењивао стари Закон о царинској политици, са изузетком члана 207. новог Закона, који се примјењује од 25.04.2018.г.

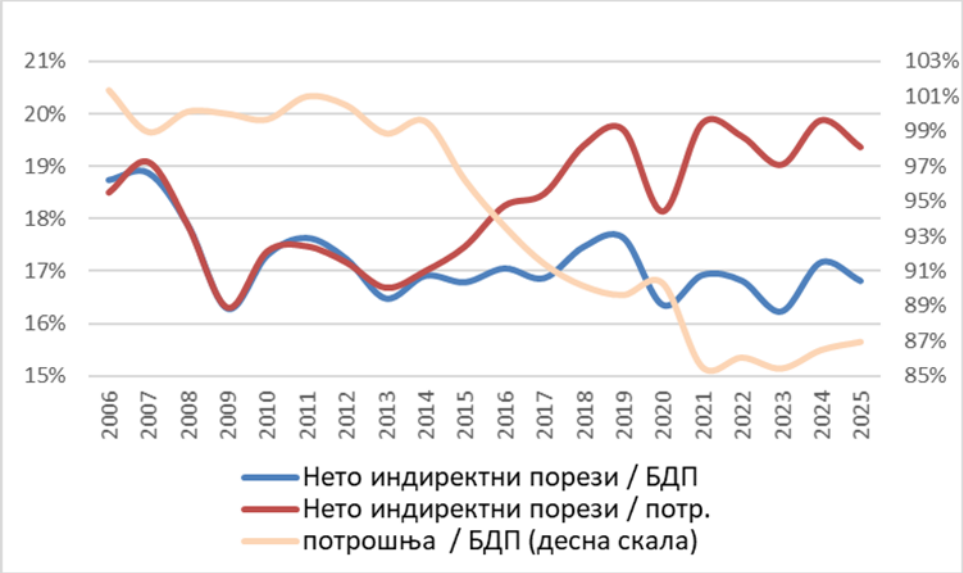
Графикон 2. Нето приходи од индиректних пореза на ЈР УИО, 2006-2025

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ, израчун и приказ ОМА

У Графикону 3. је удио индиректних пореза у БДП-у БиХ у периоду 2006-2025 разложен на компоненте, у складу са методологијом из OECD анализе[10] на производ: (1) удјела прихода од индиректних пореза у укупној потрошњи и (2) удјела укупне потрошње у БДП-у. На основу Графикона 3. се може закључити да је удио индиректних пореза у БДП-у и у потрошњи био на приближно једнаком нивоу све до 2014.г, до када се удио потрошње у БДП-у кретао на нивоу око високих 100%. Од 2015. године је наступио тренд пада удјела потрошње у БДП-у (са изузетком благог раста у 2020., 2022. и 2024. години). Са падом удјела потрошње у БДП-у, од 2015. године је линија удјела индиректних пореза у потрошњи изнад линије њиховог удјела у БДП-у.

Графикон 3. Индиректни порези у потрошњи и БДП-у, 2006-2025

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ и БХАС (израчун и приказ ОМА)

[10]Simon, H. and M. Harding (2020), "What drives consumption tax revenues?: Disentangling policy and macroeconomic drivers", OECD Taxation Working Papers.

Удио индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у је значајно варирао протеклих година (Табела 2). Од увођења ПДВ-а (2006) се распон овог показатеља кретао од 16,2% (минимална вриједност, 2023. година) до 18,9% (максимална вриједност, 2007. година). У 2025. години је износио 16,8%, Динамика индиректних пореза у БДП-у зависила је од бројних фактора: кретања пореских стопа и пореске основице, ефикасности наплате пореза, кретања потрошње, али и других категорија бруто друштвеног производа (инвестиције, увоз и извоз), које утичу на висину називника овог показатеља.

Удио индиректних пореза са ЈР УИО у укупној потрошњи је такође варирао, а од 2014. до 2019. године имао је непрекидни тренд раста. У 2019. години је износио 19,7%., док је у пандемијској, 2020. години, снажно опао на 18,1%. Након тога су забиљежене осцилације овог показатеља. У 2021. години је нарастао на 19,8%, у 2022. и 2023. години је благо опадао, да би у 2024. забиљежио свој историјски максимум од 19,9%. У 2025. години је поново пао на 19,4%.

Табела 2. Удио прихода од индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у и укупној потрошњи

%	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Индиректни порези / БДП	18,7	18,9	17,9	16,3	17,3	17,6	17,2	16,5	16,9	16,8	17,1	16,9	17,5	17,6	16,4	16,9	16,8	16,2	17,2	16,8
Индитектни порези / потр.	18,5	19,1	17,9	16,3	17,4	17,5	17,2	16,7	17,0	17,5	18,2	18,5	19,4	19,7	18,1	19,8	19,6	19,0	19,9	19,4

Извор: Калкулација Одјељења на основу података УИО и БХАС (септембар 2026)

II РЕВИДИРАНЕ ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА 2026-2029 (основни сценарио)

1. Табеларни приказ пројекција прихода (2026-2029)

Табела 3. Основни сценарио ревидираних пројекција прихода од индиректних пореза (2026-2029), октобар 2026. г.

Врста прихода (нето)	у мил КМ						Пројектована стопа раста			
	Извршење	Пројекција								
	2025	2026	2027	2028	2029		2026	2027	2028	2029
ПДВ	6.611,6	7.314,3	7.674,4	8.008,5	8.350,7		10,6%	4,9%	4,4%	4,3%
Акцизе	1.923,4	1.939,2	2.008,2	2.082,9	2.160,3		0,8%	3,6%	3,7%	3,7%
Царине	619,4	657,3	688,2	726,8	767,5		6,1%	4,7%	5,6%	5,6%
Путарина	763,9	733,3	737,5	760,4	785,5		-4,0%	0,6%	3,1%	3,3%
Остало *)	55,7	58,4	58,9	59,6	60,3		4,8%	0,9%	1,1%	1,3%
УКУПНО	9.974,0	10.702,4	11.167,2	11.638,1	12.124,2		7,3%	4,3%	4,2%	4,2%
Намјенска путарина **)	-477,2	-458,3	-460,9	-475,2	-490,9		-4,0%	0,6%	3,1%	3,3%
Средства за расподјелу РАСПОДЈЕЛУ	9.496,8	10.244,2	10.706,2	11.162,9	11.633,3		7,9%	4,5%	4,3%	4,2%

Напомене:
Како би се осигурала упоредивост пројектованих и наплаћених прихода од индиректних пореза, пројекције прихода од индиректних пореза приказане су на готовинској основи у складу са извјештајима УИО о наплати по врстама прихода.
*) Категорија „Остало" укључује остале приходе који се прикупљају на ЈР УИО (приходи од терминала, закупнина и сл.), те неусклађене приходе (приходи који остану неусклађени након коначног усклађивања наплате прихода са пријавама и декларацијама у ИТ систему УИО), нетиране са осталим повратима који нису директно везани за врсте прихода.
**) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, намијењена у цијелости за изградњу аутопутева, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте, за изградњу аутопутева (0,20 КМ/литри) и изградњу и реконструкцију осталих путева (0,05 КМ/литри).

Табела 4. Основни сценарио ревидираних пројекција прихода од индиректних пореза у % БДП-а, октобар 2026. г.

Врста прихода (нето)	у % БДП-а				
	Извршење	Пројекција			
	2025	2026	2027	2028	2029
ПДВ	11,2%	11,6%	11,5%	11,4%	11,3%
Акцизе	3,2%	3,1%	3,0%	3,0%	2,9%
Царине	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Путарина	1,3%	1,2%	1,1%	1,1%	1,1%
Остало	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
УКУПНО	16,8%	16,9%	16,7%	16,6%	16,4%
Намјенска путарина	-0,8%	-0,7%	-0,7%	-0,7%	-0,7%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	16,0%	16,2%	16,1%	15,9%	15,7%

Извор података за БДП: БХАС (септ 2026, подаци за 2025) и пројекција ДЕП-а (септембар 2026)

2. ОМА, ревизија пројекција прихода од индиректних пореза

2.1. Пројекција за 2026

У односу на пројекције Одјељења из априла 2026. године (у даљем тексту „претходне пројекције") пројекције прихода од индиректних пореза из октобра повећане су за 121,5 мил КМ за 2026. годину. Највише су ревидиране пројекције прихода од ПДВ-а (+101,7 мил КМ), због позитивних трендова наплате у другом и трећем кварталу 2026. године, изнад очекивања у априлу, те значајне корекције пројекција макроекономских показатеља за 2026. годину од стране ДЕП-а у њиховим септембарским у односу на мартовске пројекције (Графикон 1).

Пројекције прихода од акциза на дуван за 2026. годину ревидиране су наниже за 26,3 мил КМ у односу на априлске пројекције Одјељења. Трендови у наплати акциза на дуванске прерађевине у 2026. нису пратили номиналне и реалне трендове према ревидираним макроекономским пројекцијама за 2026. Лошија наплата у августу и значајан пад наплаћених акциза у септембру од 9,6% су резултовали негативним растом у трећем кварталу 2026., док је кумулативна стопа раста за девет мјесеци смањена на 3,1%, најнижи ниво у цијелој години. Један од разлога смањене наплате акциза јесте промјена структуре потрошње дуванских прерађевина. Подаци УИО показују растући тренд кориштења мање опорезованог дувана за пушење умјесто цигарета, док је, на другој страни дошло до успоравања наплате акцизе на цигарете. Исто тако, један од узрока ниже наплате акциза на дуванске прерађевине у односу на пројекције Одјељења из априла 2026. године јесте и масовно кориштење е-цигарета и осталих нових дуванских производа, као неопорезованих супститута цигаретама и дувану за пушење.

У односу на пројекције Одјељења из априла 2026, пројекције прихода од акциза на деривате нафте и путарине за 2026. годину ревидиране су навише за 13,4 мил КМ и 33 мил КМ респективно, због повољнијих трендова наплате у посљедњих неколико мјесеци у односу на очекивања у априлу 2026.

Пројекције прихода од царина за 2026. годину ревидиране су наниже за 7,3 мил КМ упркос ДЕП-овој ревизији навише пројекција увоза. Пројекције прихода од царина су ревидиране због погоршања односа наплаћених царина и увоза у односу на почетак године и очекивања из априла.

2.2. Пројекције за 2027-2029

У односу на претходне пројекције Одјељења, процјене прихода од индиректних пореза за 2027., 2028. и 2029. годину ревидиране су за +158,6 мил КМ, +206,4 мил КМ и +210,9 мил КМ, респективно. Ревизија пројекција је кумулативни резултат промјене статистичке основице (пројекције за 2026. годину) и ревизије ДЕП-ових пројекција макроекономских показатеља (Графикон 1).

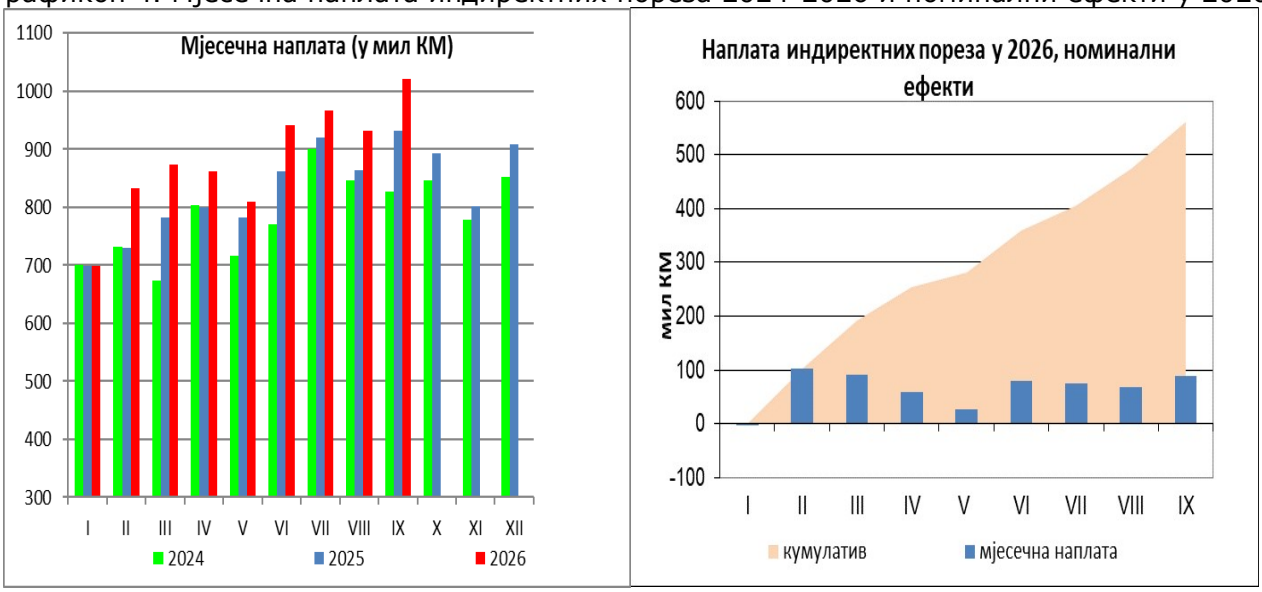
3. Пројекција укупних прихода од индиректних пореза

3.1. Пројекције за 2026

Према прелиминарном извјештају о готовинском току на ЈР УИО у септембру 2026. је наплаћено 1,2 млрд КМ бруто прихода или 87,6 мил КМ више него у септембру 2025. Исплате повраћа су биле мање за 1,2 мил КМ, тако да су нето ефекти у септембру износили 88,8 мил КМ, што представља раст од 9,5%.

Преглед мјесечне нето наплате индиректних пореза за девет мјесеци 2026. указује на закључак да је у свим мјесецима, осим у јануару, наплата била већа него у истим мјесецима 2025. године, са максималном нето наплатом у септембру 2026. (Графикон 4, лијево).

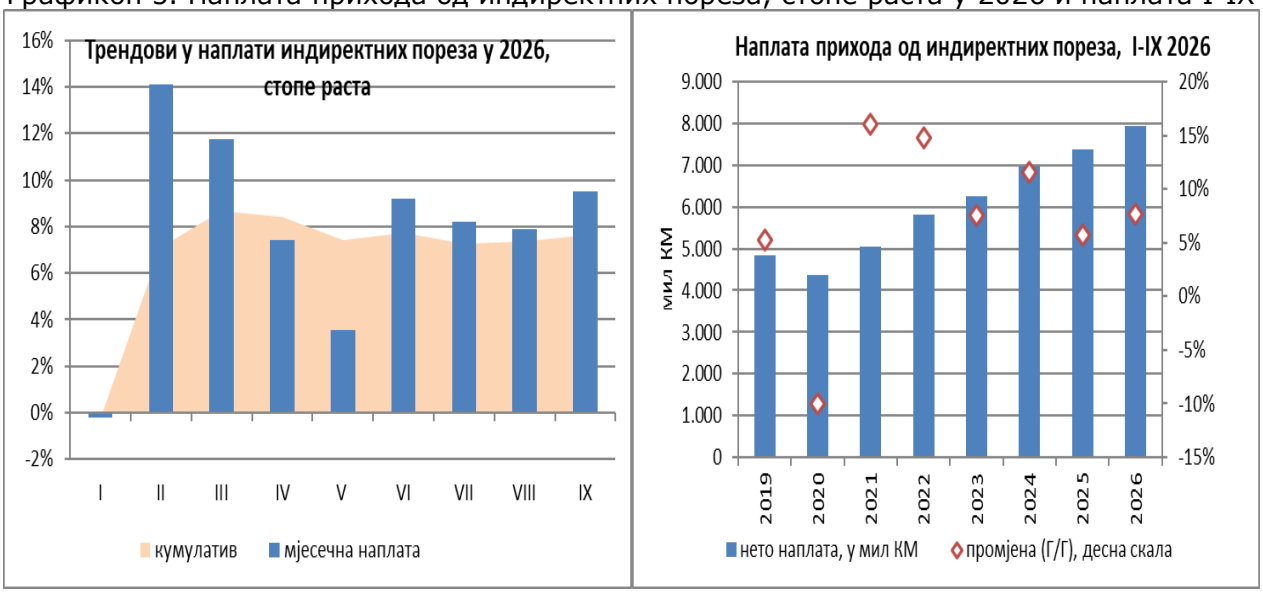
Графикон 4. Мјесечна наплата индиректних пореза 2024-2026 и номинални ефекти у 2026

Извор: Управа за индиректно опорезивања, израчун и приказ ОМА

Исто тако, може се закључити да су мјесечни нето ефекти наплате били уједначени, без великих осцилација, осим у јануару, када је наплаћено мање за 1,4 мил КМ, те у мају кад је остварен скроман нето ефекат од 27,6 мил КМ (Графикон 4, десно). У осталих седам мјесеци нето ефекти су се кретали између 60 мил КМ (април) и максималних 92 мил КМ (март). Кумулативни нето ефекти за девет мјесеци 2026. износе 562,6 мил КМ, што представља раст од 7,6% у односу на период јануар – септембар 2025.

Графикон 5. Наплата прихода од индиректних пореза, стопе раста у 2026 и наплата I-IX

Извор: Управа за индиректно опорезивања, израчун и приказ ОМА

Ипак, преглед мјесечних стопа раста показује снажне осцилације у првих пет мјесеци, од -0,2% (јануар) до +14,1% (фебруар). Од јуна су трендови стабилизовани, а мјесечне стопе

раста су се кретале у распону 8-9,5% (Графикон 5, лијево). Кумулативна стопа раста је у првих неколико мјесеци снажно осцилирала, а максимум од 8,4% раста је остварен на нивоу првог квартала. Од априла кумулативна стопа раста се стабилизирала, те се кретала у уском распону 7,3-7,7% (Графикон 5, лијево).

Из прегледа стопа раста на нивоу девет мјесеци у посљедњих осам година (Графикон 5, десно) може се закључити да је, након турбулентног периода 2020 - 2024, који обухвата вријеме пандемије, почетак рата у Украјини, енергетску кризу, почетак рата на Блиском Истоку и измјену акцизне политике[11], коначно стабилизована стопа раста индиректних порза. Након екстремно ниских (2020) и екстремно високих стопа раста (2021, 2022, 2024) трендови у 2025. и 2026. наговјештавају вријеме "нормализације" стопа раста, мада су и даље изнад раста потрошње.

Преглед кварталних стопа раста прихода од индиректних пореза показује да је тренд високих позитивних кварталних стопа раста, који је трајао четири године, заустављен почетком 2025. (Графикон 6). Глобалне економске, политичке и енергетске кризе у периоду 2021-2024 резултовале су растом цијена добара и услуга и неоубичајено високим стопама раста наплате *ad valorem* пореза у БиХ, који је у мањој мјери коригован падом наплате специфичних пореза због смањења потрошње енергената и губитка значајног износа прихода од акциза на дуванске прерађевине преласком на нови режим плаћања. Квартални стопе раста су у 2025. биле преполовљене у односу на претходне године, те су се кретале у распону 5-6,6%. Почетак 2026. обиљежен је нултим растом нето прихода од индиректних пореза. Разлог за лошији старт почетком године су биле високе исплате поврата ПДВ-а због раста извоза крајем 2025., а нагли раст нето наплате индиректних пореза у фебруару и марту резултат је кумулативног позитивног тренда – раста бруто наплате и смањених исплата поврата. Додатни фактор раста наплате у марту је био почетак рата са Ираном, који је потакнуо већи увоз деривата нафте и осталих добара у циљу стварања залиха и задовољења растуће потражње у земљи[12]. На нивоу првог квартала 2026. бруто наплата прихода од индиректних пореза је била већа за 6,5% у односу на први квартал 2025., али су поврати били мањи за 4,3%, што је резултовало кварталном стопом раста од 8,7%.

Графикон 6. Квартални трендови у наплати индиректних пореза

Извор: Управа за индиректно опорезивања, израчун и приказ ОМА

[11] Измјена режима плаћања акциза на дуванске прерађевине почетком 2023.

[12] За илустрацију првих ефеката новог рата, само је повећани увоз деривата нафте у марту наплатом акциза и путарине донио 2,6 п.п. раста нето наплате индиректних пореза у том мјесецу.

Енергетска криза које је наступила избијањем рата између САД и Ирана довела је до енормног раста цијена енергената и осталих роба и услуга, што је имало за посљедицу контракцију потрошње. Пад потрошње деривата нафте се преко акциза и путарине негативно одразио и на наплату индиректних пореза, те је у другом кварталу 2026. остварена стопа раста од 6,9%.

Почетак преговора САД и Ирана довео је до стабилизације тржишта енергената и осталих добара, што је повукло снажни раст увоза у јуну, јулу и августу. Позитивни ефекти на наплату прихода су се одразили у највећој мјери на *ad valorem* порезе. Међутим, због раста извоза у истом периоду повећане су исплате поврата ПДВ-а, те је у трећем кварталу остварен раст нето наплате од 7,5%.

Према пројекцијама ДЕП-а, очекује се номинални раст БДП-а од 6,7% у 2026. години, те раст приватне потрошње од 7,6%. Пројектована стопа инфлације износи 4,9%[13]. Узимајући у обзир све наведено, **очекује се да ће нето наплата прихода од индиректних пореза у 2026. години износити 10.702,4 мил КМ. Пројектована стопа раста прихода од индиректних пореза за 2026. годину износи 7,3%.**

3.2. Пројекција за период 2027-2029

За период 2027-2029 ДЕП је пројектовала нешто ниже стопе раста БДП-а него за 2026. годину, на нивоу између око 5,3%. Исто тако, пројектоване су доста ниже номиналне стопе раста потрошње. Пројектована номинална стопа раста приватне потрошње за 2027. годину је нижа за 2,6 п.п. у односу на пројектовану стопу за 2026. годину. У односу на пројекције за 2026. годину, пројектоване номиналне стопе раста приватне потрошње за 2028. и 2029. годину ниже су за 3,2 п.п. и 3,3 п.п., респективно.

Оквир 1: Пројекције нето прихода од индиректних пореза

	2025	2026	2027	2028	2029
Пројекције, мил КМ	9.974,0	10.702,4	11.167,2	11.638,1	12.124,2
Пројекције, % раста		7,3%	4,3%	4,2%	4,2%
Пројекције, % БДП	16,8%	16,9%	16,7%	16,6%	16,4%

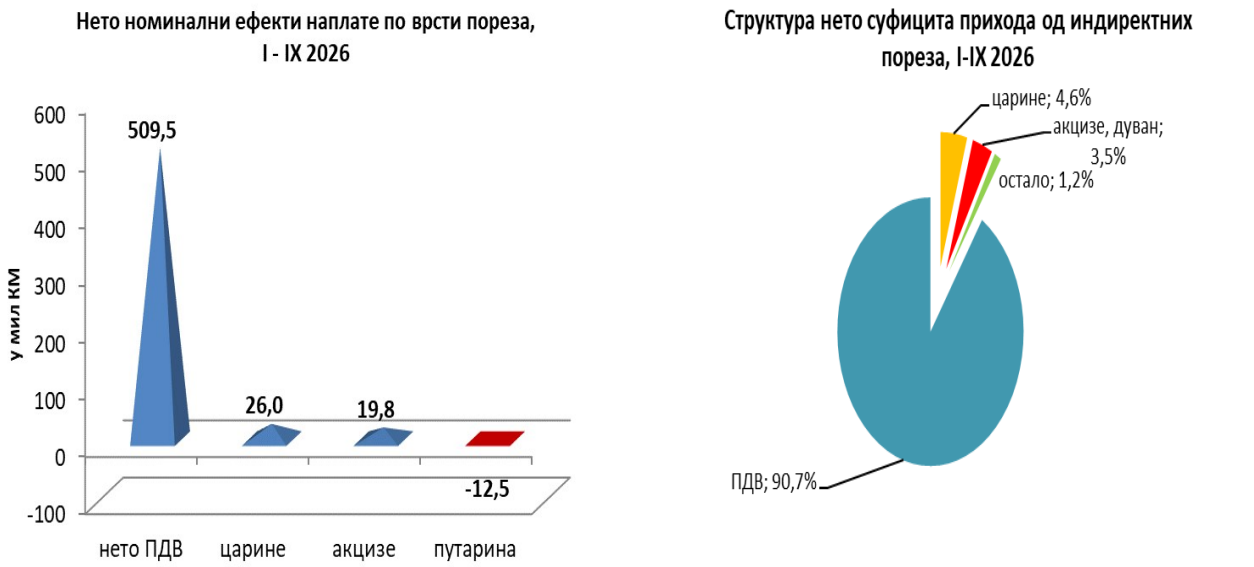
Пројектоване стопе раста нето прихода од индиректних пореза за 2027., 2028. и 2029. годину износе 4,3%, 4,2% и 4,2%, респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2026. годину (Оквир 1).

[13] Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена, ДЕП, септембар 2026

III АНАЛИТИКА ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Анализа структуре нето суфицита оствареног у периоду јануар – септембар 2026. указује на закључак да је главни и пресудни фактор раста прихода од индиректних пореза ПДВ. За девет мјесеци 2026. суфицит у наплати ПДВ-а је износио 509,5 мил КМ, прихода од царина 26 мил КМ, а акциза 9,8 мил КМ. Истовремено је прихода од путарине остварено 12,5 мил КМ мање него у истом периоду 2025. (Графикон 7, лијево).

Графикон 7. Нето номинални ефекти по врсти пореза I-IX 2026

Извор: Управа за индиректно опорезивања, израчун и приказ ОМА

У структури нето суфицита прихода индиректних пореза нето ПДВ има удио од чак 90,7%. Удио осталих категорија индиректних пореза у нето суфициту је скроман (Графикон 7, десно).

1. Пројекције прихода од ПДВ-а

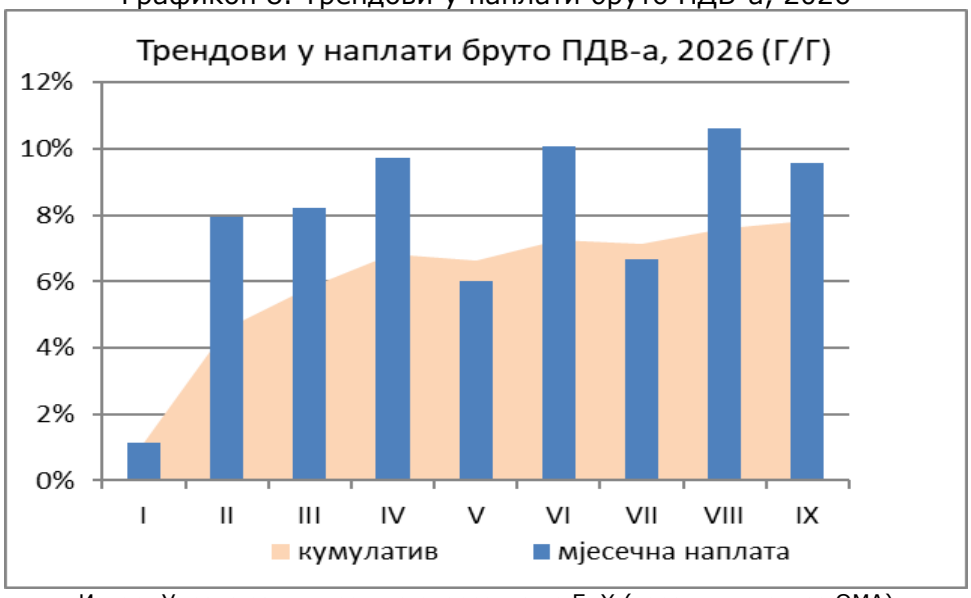
1.1. Пројекције прихода од ПДВ-а за 2026

Бруто наплата

Мјесечна наплата бруто ПДВ-а је током 2026. снажно осцилирала. Но, у шест мјесеци мјесечна стопа раста била између 8% и 11%, што је резултовало стабилном стопом кумулативног раста, која се посљедњих шест мјесеци креће у уском распону од 6,8% до 7,9% (Графикон 8).

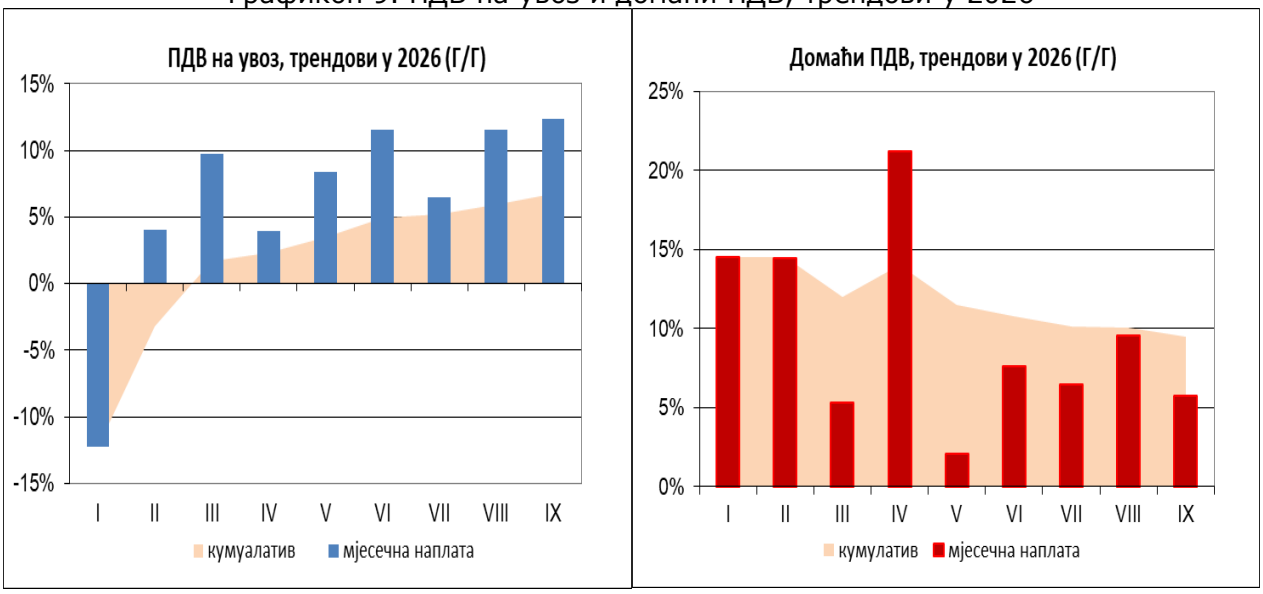
Анализа структуре бруто ПДВ-а у првом кварталу 2026. указала је на закључак да је скромнији раст бруто наплате ПДВ-а почетком 2026. био посљедица значајнијег пада наплате ПДВ-а на увоз од -12,2% (Графикон 9, лијево). Снажан раст увоза у наставку године повећао је стопе раста ПДВ-а на увоз, максимално до 12,4% у септембру. Позитивна кретања у наплати ПДВ-а на увоз за девет мјесеци донијела су кумулативни раст од 6,7%.

Графикон 8. Трендови у наплати бруто ПДВ-а, 2026

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Графикон 9. ПДВ на увоз и домаћи ПДВ, трендови у 2026

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

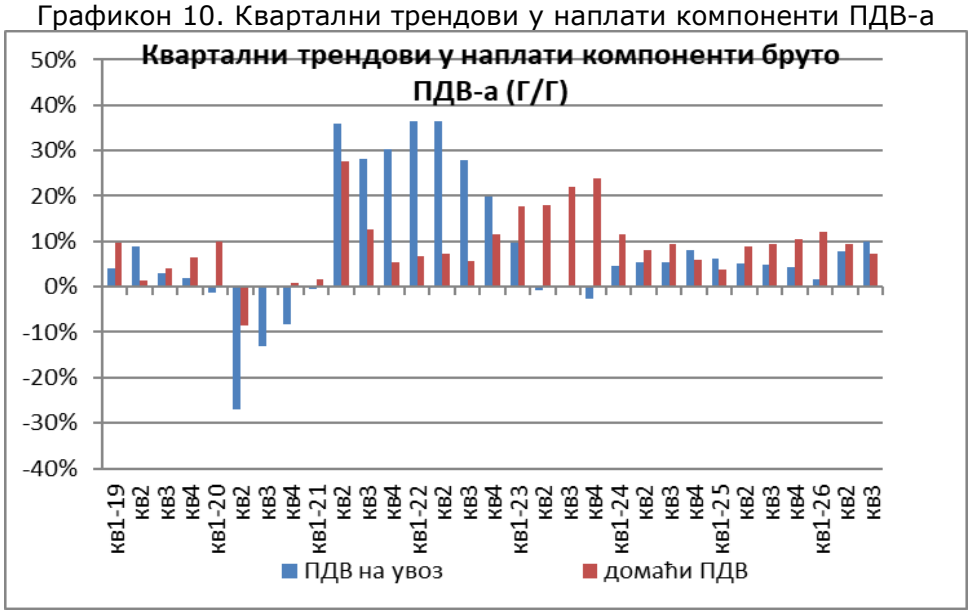
С друге стране, за разлику од стабилних мјесечних стопа раста ПДВ-а на увоз, у наплати домаћег ПДВ-а примјетне су снажне мјесечне осцилације, од 2,1% (мај) до 21,2% (април). У коначници, кумулативна стопа раста домаћег ПДВ-а за девет мјесеци 2026. износи 9,5% (Графикон 9, десно). И даље се ради о високим стопама раста изнад пројекција потрошње. С обзиром да је у периоду јануар – септембар евидентирано 43,5 мил КМ неусклађених прихода, може се очекивати и већи раст домаћег ПДВ-а, јер се већи дио неусклађених прихода редовно односи на уплате ПДВ-а.

Опоравак увоза у фебруару и марту је донио снажни раст наплате ПДВ-а на увоз у којим су анулиране дубиозе из прва два мјесеца и остварен минималан раст на нивоу првог квартала од 1,7%, а наставак позитивних трендова је донио раст у другом и трећем кварталу 2026. од 7,9% и 10%, респективно. Као посљедица осцилаторног тренда наплате домаћег ПДВ-а

примјетан је силазни тренд кварталних стопа раста. У првом кварталу је остварена стопа раста од 12,2%, а у другом и трећем је остварен раст од 9,5% и 7,2%.

Квартална поређења наплате ПДВ-а на увоз указују на тренд наглог опоравка наплате ПДВ-а на увоз након силазног тренда који је трајао пет узастопних квартала (Графикон 10, „ПДВ на увоз"), али и на благо успоравање наплате домаћег ПДВ-а, након првог шока изазваног ратом на Блиском истоку (Графикон 10, „домаћи ПДВ-е").

Графикон 10. Квартални трендови у наплати компоненти ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

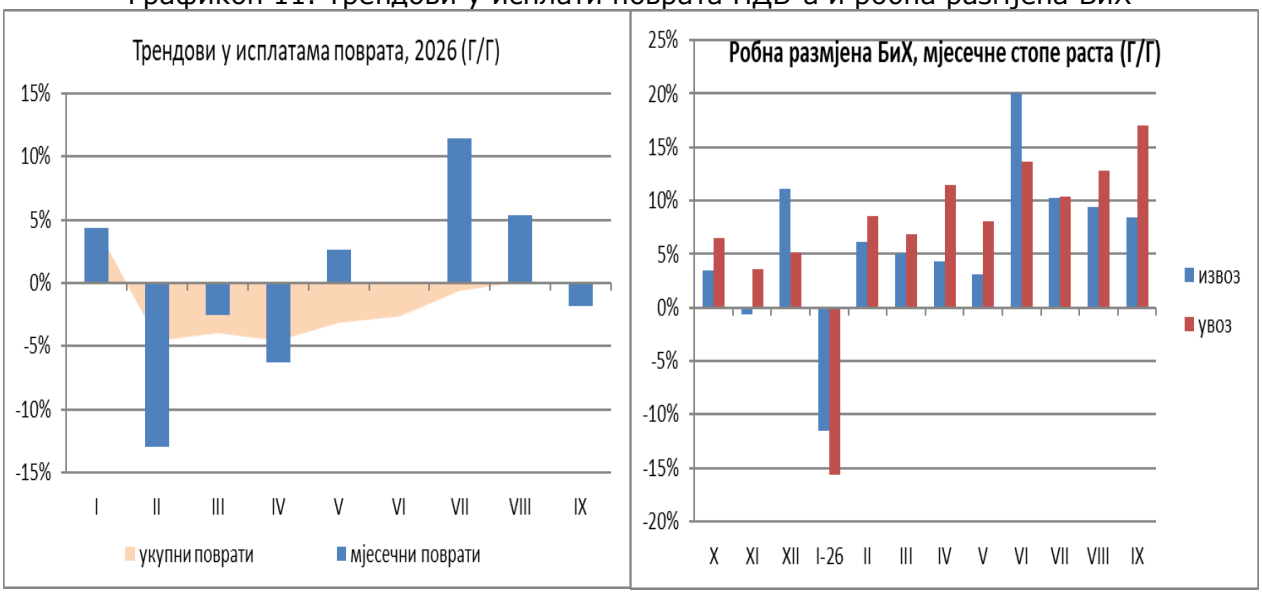
Повраћаји ПДВ-а

У апсолутном износу исплате повраћаја ПДВ-а за девет мјесеци 2026. скоро су на истом нивоу као у истом периоду 2025. Почетком године је забиљежен раст исплата повраћаја усљед раста извоза и увоза крајем 2025.[14] (Графикон 11, лијево). Након тога је наступио тромјесечни период смањених исплата повраћаја, као посљедице снажног погоршања спољнотрговинске размјене у јануару 2026. (Графикон 11, десно). Иако су се од маја до августа исплате повраћаја повећале због високих стопа раста извоза (максимални раст је остварен у јулу 2026. као посљедица енормног раста извоза у јуну од 20,1%), повећање је ипак анулирано смањењем исплата повраћаја у септембру.

На успоравање исплата повраћаја ПДВ-а у првом полугодишту 2026. указује и индикатор удјела повраћаја у бруто наплати ПДВ-а (Графикон 12, лијево). Почетком године удио је премашивао 27%, да би на нивоу девет мјесеци износио 23,1%, што је за 1,9 п.п. мање него у истом периоду 2025. Снажно успоравање исплата повраћаја ПДВ-а се може најбоље сагледати из кварталних стопа раста, које су након високих стопа у другом и трећем кварталу 2025. пале на нулту стопу раста у четвртом кварталу 2025., те у првом и другом кварталу 2026. биле у негативној зони раста са стопом од -4% и -1,4%, респективно. Побољшање спољнотрговинске размјене се одразило на раст исплата повраћаја ПДВ-а у трећем кварталу од 4,9% (Графикон 12, десно).

[14] Због законских рокова исплате повраћаја ПДВ-а извозницима (30 дана) и увозницима (60 дана) повећање исплата повраћаја ПДВ-а у јануару 2026. је резултат раста извоза у децембру 2025. и раста увоза у новембру 2025.

Графикон 11. Трендови у исплати поврата ПДВ-а и робна размјена БиХ

Извор: Агенција за статистику БиХ; Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Графикон 12. Удио кумулатива поврата у кумулативу ПДВ-а и квартално промјене у исплати поврата

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

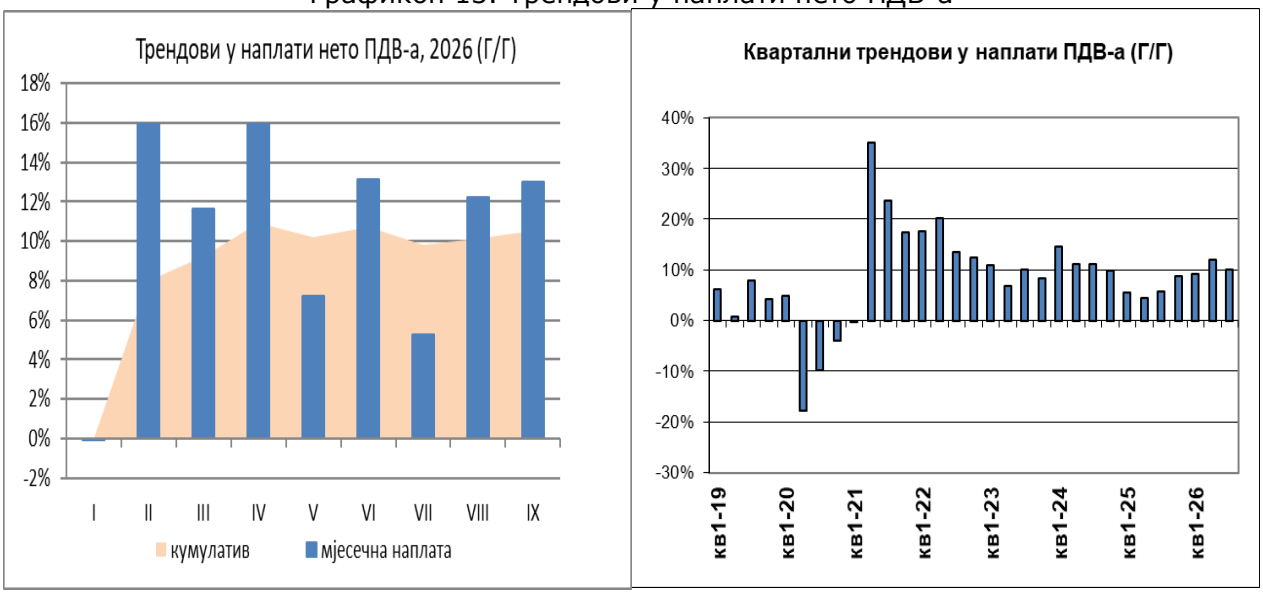
Из анализе структуре поврата према корисницима поврата може се закључити да је дошло до значајних промјена чак и у ситуацији када нема повећања укупних исплата поврата ПДВ-а. Десила се прекомпозиција структуре на начин да су исплате обвезницима повећане за 28,5 мил КМ, а истовремено су исплате ПДВ-а међународним пројектима биле мање за 28,1 мил КМ.

Измјене Закона о ПДВ-у којима се уводи право на повратак ПДВ-а на куповину првог стамбеног објекта ступиле су на снагу 12.04.2025. Примјењују од 8.7.2026. са ступањем на снагу Правилника о допуни Правилника о примјени Закона о ПДВ-у. Измјенама Правилника су прецизирани услови за примјену права на повратак ПДВ-а. У мјесецу септембру 2026. године су започеле прве исплате поврата корисницима по овом основу.

Нето наплата

У току периода јануар – септембар 2026 само је у јануару наплата нето ПДВ-а била незнатно испод нето наплате у јануару 2025. (Графикон 13, лијево). Након јануара забиљежене су врло високе мјесечне стопе раста нето ПДВ-а као резултат два позитивна тренда – раста бруто наплате ПДВ-а и успоравања исплата поврата ПДВ-а. Мјесечне стопе раста су се кретале у широком распону од 5,2% (јули) до чак 16% (фебруар и април). Иако су мјесечне стопе раста у наредних пет мјесеци осцилирале, задржан је тренд високе кумулативне стопе раста нето ПДВ-а око 10%. Након усклађивања неусклађених прихода може се очекивати и виша стопа раста, јер се већи дио неусклађених прихода редовно односи на уплате ПДВ-а.

Графикон 13. Трендови у наплати нето ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Квартална поређења нето ПДВ-а у 2025. указују на убрзавање раста нето ПДВ-а у четвртом кварталу 2025. (+8,7%), потом је у првом кварталу 2026. остварен раст нето ПДВ-а од 9,3%, те у другом чак 12,1%. Повећане исплате поврата као резултат снажног раста извоза и увоза смањиле су нето наплату ПДВ-а, тако да је у трећем кварталу остварен раст од 10,1% (Графикон 13, десно).

Пројектовани износ нето прихода од ПДВ-а у 2026. години износи 7.314,3 мил КМ, што је за 10,6% више од остварења у 2025. години. Пројекција је заснована на историјској сезонској шеми наплате појединих категорија ПДВ-а (која не укључује године са специфичностима), те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

1.2. Пројекције прихода од ПДВ-а за период 2027-2029

Анализа трендова наплате указује на дугогодишњи раст прихода од ПДВ-а. У години увођења ПДВ-а (2006) наплаћено је 2.483,8 мил КМ нето прихода од ПДВ-а. У свим наредним годинама, изузев 2009. и 2020. године[15], забиљежен је раст ових прихода. Високе стопе раста биле су посебно изражене у години након увођења ПДВ-а (2007), те у годинама које су услиједиле након године избијања пандемије вируса корона (2021 и 2022). Коначно, у 2025. години је наплаћено 6.611,6 мил КМ нето прихода од ПДВ-а, што представља раст од високих 4.127,8 мил КМ или 166,2% у односу на 2006. годину.

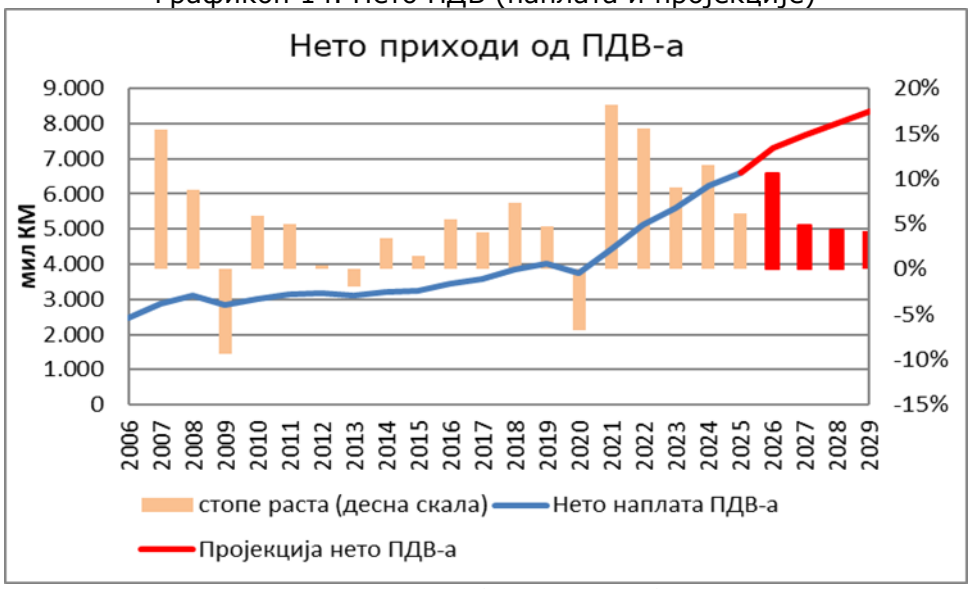
[15] Године у којима су били изражени ефекти глобалне финансијске кризе (2009) и појаве пандемије вируса корона (2020)

Приходи од ПДВ-а представљају највећи генератор годишњег апсолутног раста укупних прихода од индиректних пореза у периоду 2026-2029. Након пројектоване стопе раста од 10,6% у 2026. години, у наредним годинама су планиране ниже, стабилне стопе раста нето прихода од ПДВ-а, у складу са пројектованим стопама раста потрошње. У периоду 2027-2029, нето приходи од ПДВ-а пројектовани су у складу са дугорочним трендовима наплате, историјском сезонском шемом те пројекцијама релевантних макроекономских показатеља (Оквир 2 и Графикон 14).

Оквир 2: Пројекције прихода од ПДВ-а

	2025	2026	2027	2028	2029
Пројекције, мил КМ	6.611,6	7.314,3	7.674,4	8.008,5	8.350,7
Пројекције, % раста		10,6%	4,9%	4,4%	4,3%
Пројекције, % БДП	11,2%	11,6%	11,5%	11,4%	11,3%

Графикон 14. Нето ПДВ (наплата и пројекције)

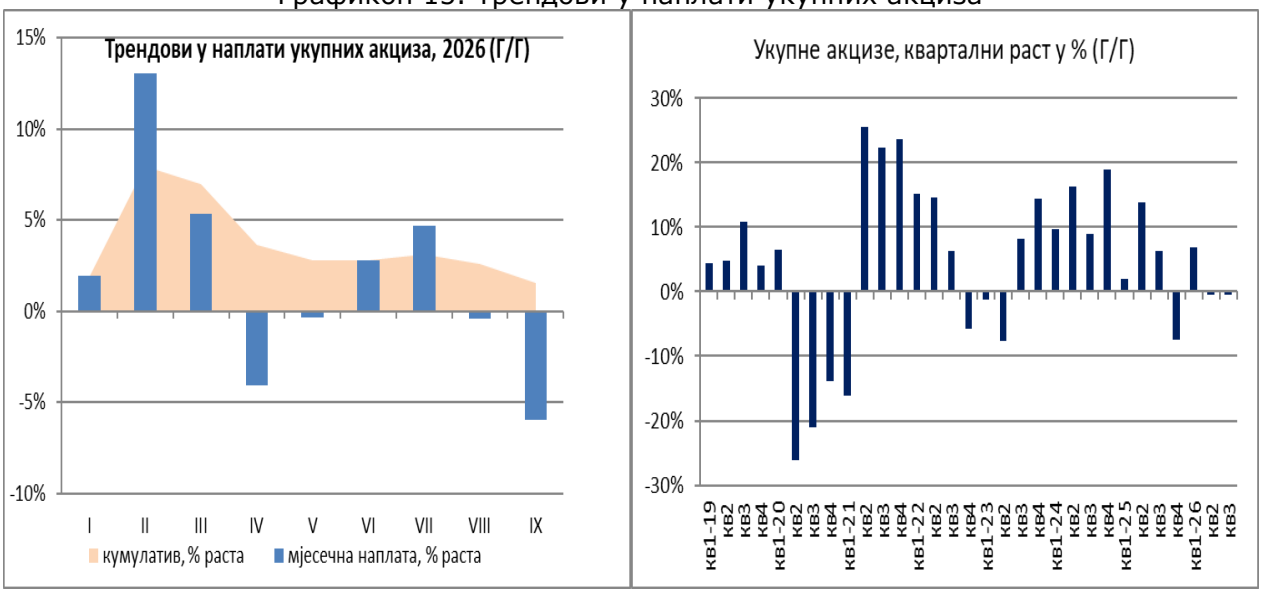
Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

2. Пројекције прихода од акциза

2.1. Пројекције укупних прихода од акциза

Наплата акциза током девет мјесеци 2026. је била осцилаторна (Графикон 15, лијево), што је уобичајени тренд с обзиром на осцилације у наплати акциза на дуванске прерађевине као доминантне врсте прихода од акциза која детерминше укупне трендове. Након лоше наплате акциза посљедњих неколико мјесеци 2025. године, у прва три мјесеца 2026. остварене су позитивне стопе раста, са максимумом у фебруару од 13% (Графикон 15, лијево). Осцилације мјесечне наплате прихода од акциза на деривате нафте у наредним мјесецима су додатно умањиле кумулативну стопу раста укупних акциза на свега 1,4%. Опадајући тренд раста и ефекте рата на Блиском истоку на наплату акциза на најбољи начин одражавају квартални трендови. У првом кварталу је забиљежен раст од 7%, у другом и трећем пад од -0,4% и -0,5%, респективно (Графикон 15, десно).

Графикон 15. Трендови у наплати укупних акциза

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Пројектовани износ нето прихода од акциза у 2026. години је 1.939,2 мил КМ, што је за 0,8% више од остварења у 2025. години (Оквир 3). Пројекција је заснована на текућим трендовима наплате, историјској сезонској шеми наплате појединих категорија акциза (која не укључује године са специфичностима), те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

Оквир 3: Пројекције прихода од акциза

	2025	2026	2027	2028	2029
Пројекције, мил КМ	1.923,4	1.939,2	2.008,2	2.082,9	2.160,3
Пројекције, % раста		0,8%	3,6%	3,7%	3,7%
Пројекције, % БДП	3,2%	3,1%	3,0%	3,0%	2,9%

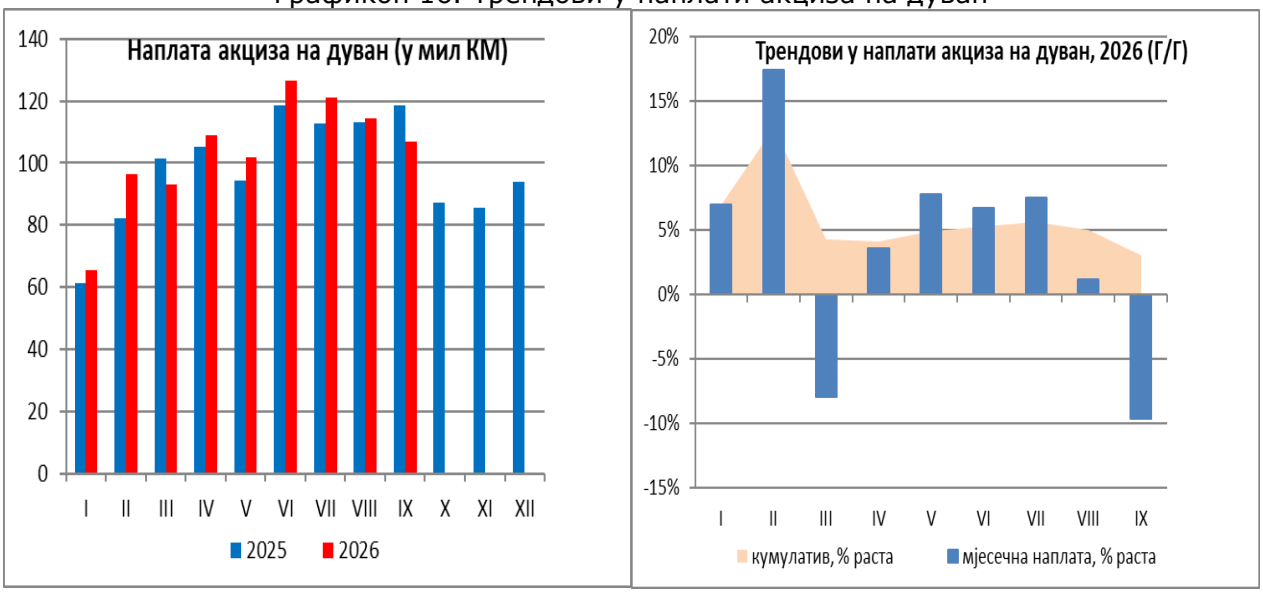
На основу пројекција за 2026. годину и пројекција макроекономских показатеља, за наредне године пројектоване су стабилне стопе раста прихода од акциза (3,6% у 2027. години, 3,7% у 2028. и 3,7% у 2029. години).

2.2. Пројекције акциза на дуванске прерађевине

Пројекције акциза на дуванске прерађевине за 2026. годину

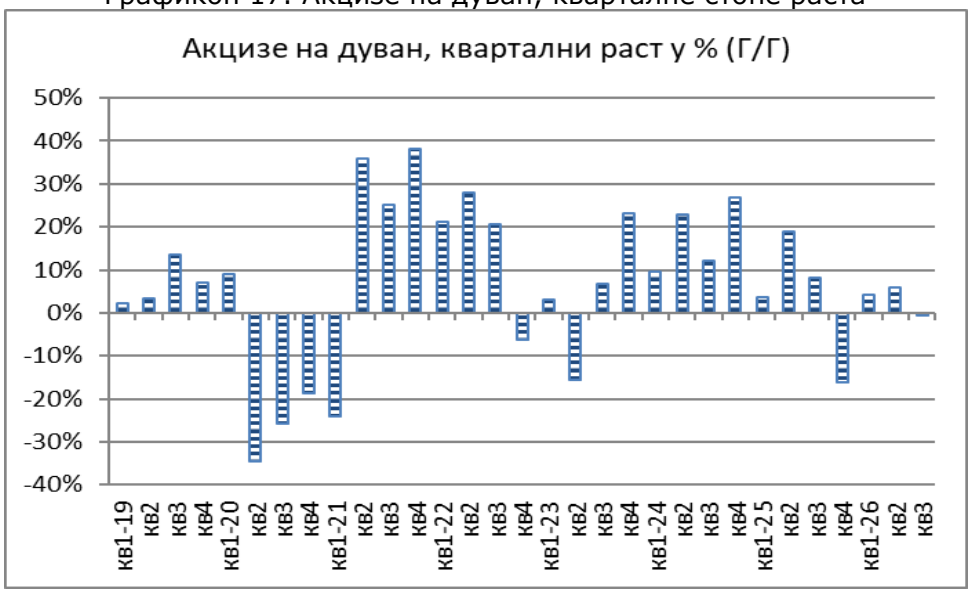
У периоду јануар – септембар 2026. у наплати прихода од акциза на дуванске прерађевине остварена је стопа раста од 3,1%. Преглед мјесечне наплате показује образац сличан динамици наплате акциза у 2025. (Графикон 16, лијево). Почетак године одликује ниска наплата у апсолутном износу, а максимална наплата је евидентирана средином године, мада се може уочити благи пад након максималне наплате у јуну. Преглед мјесечних стопа раста показује да је максимум од 17,4% раста остварен у фебруару (Графикон 16, десно).

Графикон 16. Трендови у наплати акциза на дуван

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Графикон 17. Акцизе на дуван, квартални стопе раста

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

У наставку године позитивне стопе раста су биле умјереније, а у два мјесеца је забиљежен пад прихода од акциза на дуванске прерађевине. У првом кварталу 2026. није дошло до

значајнијег увоза дуванских прерађевина, што је резултовало скромним растом наплате акциза од 4,3% (Графикон 17). Снажне осцилације наплате акциза на дуванске прерађевине су у великој мјери посљедица тржишне структуре у БиХ коју чине три глобалне дуванске корпорације, те се свака промјена пословних политика или *ad hoc* пословна одлука према тренутној процјени стања на тржишту менаџмента ових корпорација неминовно одражава на укупну наплату акциза на дуванске прерађевине. Један од фактора који је могао утицати на наплату акциза на дуванске прерађевине у првом кварталу 2026. је повећање малопродајних цијена цигарета. У првом кварталу 2026. малопродајне цијене су повећане у неколико наврата[16], што је могло потакнути већи увоз цигарета по старим цијенама, а тиме и наплату акцизе у фебруару, прије примјене нових цијена, али исто тако је могло негативно утицати на потражњу у земљи и, посљедично, на увоз цигарета и наплату акциза у марту након повећања цијена. Стабилан мјесечни раст у другом кварталу је резултовао стопом раста од 6%. Осцилације у наплати акциза су настављене у трећем кварталу, но, како се наплата у апсолутном износу из мјесеца у мјесец смањивала, а у септембру и значајно испод наплате у истом мјесецу 2025., у трећем кварталу остварен је негативан раст од -0,5%.

Основно полазиште за пројекције прихода од акциза на дуванске прерађевине за 2026. јесу текући трендови наплате акциза на дуванске прерађевине, које карактеришу велике осцилације. За разлику од пројекција за претходне године, историјски трендови наплате акциза на дуванске прерађевине не могу представљати поуздано полазиште за пројекције наплате у 2026. због промјене режима плаћања акциза током 2023.[17], али могу бити индикација за трендове и наплату акциза у ближој будућности. Према извјештајима УИО за девет мјесеци 2026. количина цигарета, мјерена бројем издатих акцизних маркица, повећана је за 7,8%, а вриједност цигарета је била већа за 13,2% у односу на исти период 2025. Просјечна пондерисана цијена цигарета за девет мјесеци је већа за 4,5% у односу на просјечну пондерисану цијену цигарета за 2025. годину. Имајући у виду сва ограничења, полазећи од текућих трендова у наплати акциза на дуванске прерађевине и текућих трендова на тржишту цигарета у БиХ у периоду јануар – септембар 2026., претпостављајући да неће бити додатног повећања малопродајних цијена цигарета до краја 2026., може се очекивати раст прихода акциза на дуванске прерађевине у 2026. од 3%.

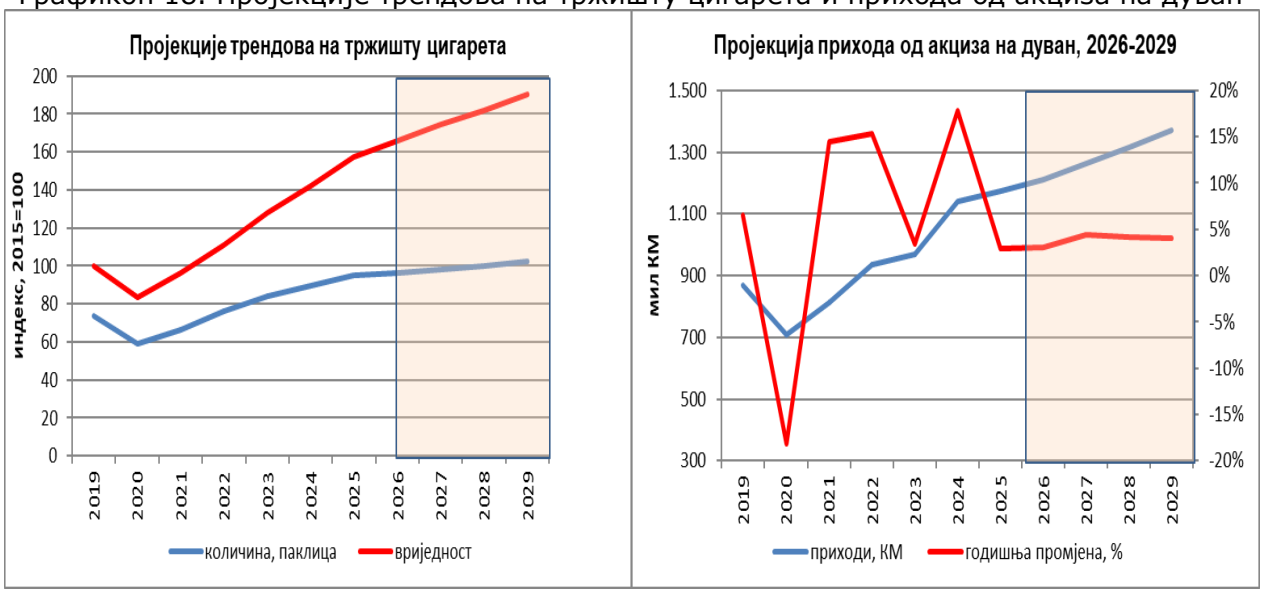
Пројекције акциза на дуванске прерађевине за 2027-2029

Важан фактор остварења пројекција наплате акциза јесте непромијењена акцизна политика и континуирана борба против црног тржишта цигарета и дувана у БиХ. У наредне три године очекује се стабилизовање политичке ситуације у свијету и стабилизација робних берзи и цијена на свјетском тржишту, опоравак и раст економије, дохотка и потрошње у складу са макроекономским пројекцијама.

[16] У првом кварталу 2026. малопродајне цијене одређених брендова цигарета двије највеће дуванске корпорације су повећане 13.02.2026. и 19.02.2026., а треће мултинационалне дуванске корпорације 09.03.2026.

[17] Измјена режима плаћања је довела до структуралног прекида у серијама података и губљења директне корелације између наплаћених прихода од акциза и података о количинама, цијенама и вриједности тржишта цигарета и дувана из евиденције издатих акцизних маркица за дуванске прерађевине.

Графикон 18. Пројекције трендова на тржишту цигарета и прихода од акциза на дуван

Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

Раст тржишта би требао пратити макроекономске пројекције раста економије и потрошње, што би уз раст просјечне пондерисане цијене у складу са пројекцијама индекса потрошачких цијена ДЕП-а требало довести до даљег раста вриједности промета цигарета и опорезованих количина цигарета (Графикон 18, лијево). Под наведеним претпоставкама у 2027., 2028., и 2029. може се очекивати раст прихода од акциза на дуванске прерађевине од 4,4%, 4,2% и 4,1% (Графикон 18, десно).

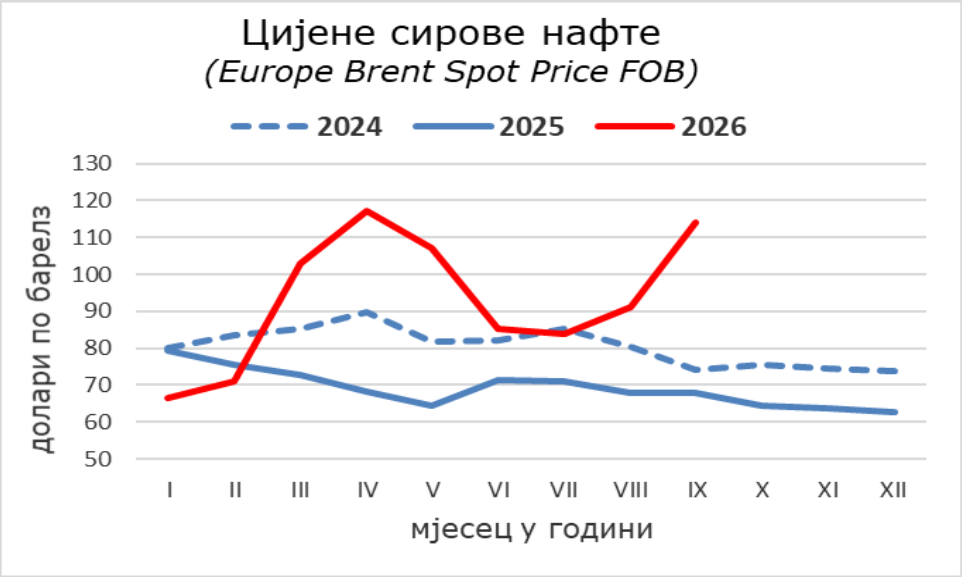
2.3. Пројекције акциза на деривате нафте

Цијене сирове нафте

Рат на Блиском истоку који је започео крајем фебруара 2026. године узроковао је највеће поремећаје на тржишту сирове нафте забиљежене у посљедњим деценијама. Иранске блокаде Ормушког мореуза, кључног пута за извоз нафте с Блиског истока, донијеле су огромне ударе на тржиште енергије. Ормушки мореуз представља једно од најважнијих свјетских нафтних грла. Огромне количине нафте пролазе кроз мореуз, а не постоји пуно алтернативних могућности за премјештање руте у условима његовог затварања. У 2024. години проток нафте кроз Ормушки мореуз износио је у просјеку 20 милиона барела дневно, што представља приближно 20% глобалне потрошње нафтних текућина.[18] Блокаде проласка кроз главно уско грло стварају значајна кашњења у снабдијевању нафтом и повећавају транспортне трошкове, што утиче на цијене енергије на глобалном нивоу. Цијене сирове нафте у протеклом периоду снажно су варирарале у зависности од најава да ли ће Ормушки мореуз бити проходан за танкере. Свака блокада пријетила је ескалацији цијена и глобалној економској стабилности.

[18] U.S. Energy Information Administration

Графикон 19. Цијене сирове нафте, Europe Brent Spot Price FOB

Извор: Приказ Одјељења на основу података U.S. Energy Information Administration, www.eia.gov

На основу података Америчке управе за енергетске информације на Графикону 19. су приказане просјечне мјесечне цијене сирове нафте типа Брент[19] у периоду од почетка 2024. године до краја септембра 2026. године. Може се уочити да су цијене снажно расле од почетка сукоба на Блиском истоку. У марту је цијена сирове нафте типа Брент достигла износ од 103,1 долара по барелу, а у априлу чак 117,3 долара по барелу, што је највиша вриједност од јуна 2022. године. Након максимума у априлу, цијене су се почеле полако спуштати. У мају су цијене сирове нафте износиле 107,1 долара по барелу. У мјесецу јуну су цијене поново пале на двоцифрене цифре, износећи 85,4 долара по барелу. Разлог је привремени споразум о прекиду сукоба између САД-а и Ирана, који је довео до краткотрајног опоравка протока нафте кроз Ормушки мореуз.[20] У јулу су цијене даље опале на 83,8 долара по барелу, да би у августу поново био забиљежен скок на 91,1 долар по барелу. У септембру је просјек цијена даље порастао на 114,2 долара по барелу, а дневне цијене у том мјесецу ишле су до високих 130,8 долар по барелу.[21]

Седмичне цијене дизел горива на тржишту БиХ

У 2026. години је наступио шок на тржишту деривата БиХ због сукоба на Блиском истоку. Просјечне седмичне цијене дизел горива[22] на тржишту БиХ су биле стабилне све до краја 10. седмице 2026. године (8. март) на нивоу 2,5 КМ/л, а онда је наступио њихов нагли раст (Графикон 20, лијево). До краја 16. седмице (19. април) достигле су износ од високих 3,6 КМ/л. Након тога су постепено опадале и у 27. седмици (крај првог полугодишта 2026. године) износиле 3 КМ/л. Слиједи поново тренда раста, да би у 40. седмици 2026. године (крај септембра и почетак октобра) цијене дизел горива износиле високих 3,8 КМ/л. Ако посматрамо седмичне цијене од почетка 2019. године до краја септембра 2026. године (Графикон 20, десно), можемо закључити да оне на крају септембра 2026. представљају максимум у наведеном периоду.

[19] Europe Brent Spot Price FOB
[20] The International Energy Agency (IEA), Oil Market Report - July 2026
[21] U.S. Energy Information Administration; Cijena na dan 15.9.2026.
[22] Приказани су само подаци за дизел гориво јер је након 19. седмице 2022. године прекинуто извјештавање о цијенама за горива 95 БМБ и 98 БМБ на web страници Спољнотрговинске коморе БиХ са подацима International Road Transport Union-a.

Графикон 20. Седмичне цијене дизел горива на тржишту БиХ

Извор: Приказ Одјељења на основу података International Road Transport Union-а преузетих са web странице Спољнотрговинске коморе БиХ

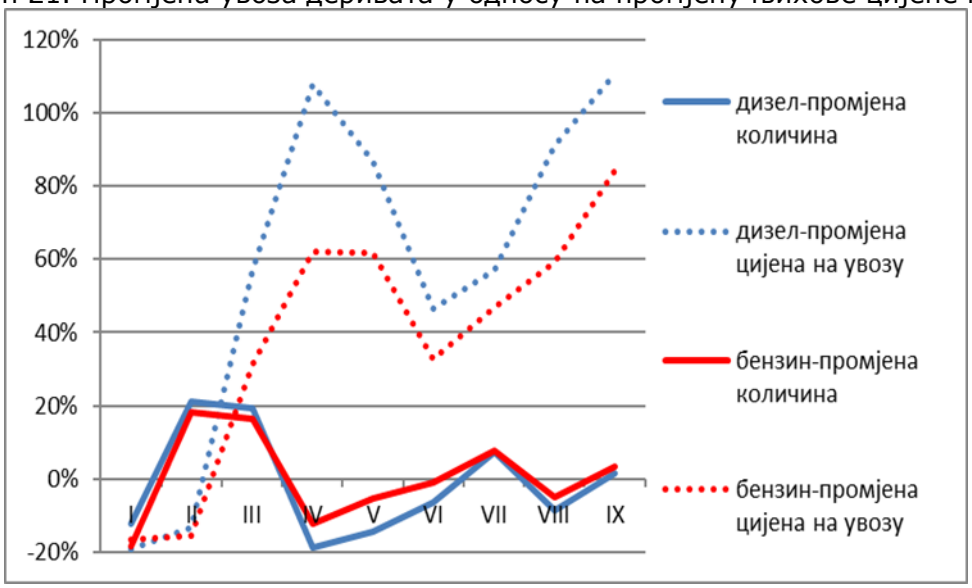
Структура основице за акцизе на деривате нафте

У периоду јануар - септембар 2026. године, увоз свих деривата нафте у БиХ износио је 1.443,5 мил литара и нижи је за 2% у односу на исти период претходне године. Посматрано по врстама деривата, увоз дизел горива је нижи за 1,9%, бензина за 0,2%, док је увоз свих осталих деривата заједно (лож уље, керозин, течни нафтни гас) био нижи за 7,7% у односу на претходну годину.

С обзиром на велики раст цијена деривата на увозу почев од марта 2026. године, занимљиво је погледати и мјесечну динамику цијена на увозу и увоза деривата унутар прва три квартала 2026. године (Графикон 21). У мјесецу јануару цијене на увозу у БиХ биле су испод прошлогодишњих за оба деривата, дизел и бензин, а падао је и њихов увоз у БиХ у литрима. У фебруару су цијене деривата на увозу такође биле испод прошлогодишњих, а стопе раста њиховог увоза у литрима биле су позитивне. У марту су цијене на увозу нагло порасле у односу на претходну годину, посебно за дизел гориво (57% у односу на исти мјесец претходне године). Супротно закону тражње, увоз деривата нафте у БиХ марту је такође порастао (дизел гориво +19,3%; бензин +16,3%), као одговор дистрибутера на стални раст цијена сирове нафте на свјетским берзама. У мјесецу априлу су цијене на увозу ескалирале, и то дизел горива 107,7% а бензина 62,1%, у односу на април 2025. Увоз деривата у том мјесецу је почео снажно опадати. Пад увоза дизел горива износио је 18,7%, а пад увоза бензина 12,4%. У мају је настављен тренд високих стопа раста цијена на увозу, док је увоз дизел горива падао је по стопи 14,5%, а увоз бензина по стопи 5,5%. У јуну 2026. су стопе раста цијена дизел горива и бензина на увозу пале испод 50%. а остварен је пад увоза дизел горива од 6,6%, док је код увоза бензина остварен пад од свега 0,8%. У јулу су стопе раста цијена дизел горива и бензина кретале око 50% (дизел 57,2%, бензин 46,7%), а стопа раста увоза износила је 7,5% за дизел гориво и 7,7% за бензин. У августу 2026. стопа раста цијена на увозу дизел горива је премашила 90% док је стопа раста цијена бензина на увозу износила близу 60%. Увоз дизел горива у том мјесецу падао је по стопи 8,8%, а увоз бензина по стопи 5,1%. И на крају, у септембру су стопе раста цијена на увозу дизел горива и бензина поново ескалирале (дизел гориво 110,7%, бензин 84,3%) док је увоз ових деривата растао по скромним стопама 1,7% и 3,5%, респективно.

Из свега наведеног можемо закључити да мјесечни увоз деривата нафте у 2026. години одступа од класичног закона тражње, те да је детерминисан антиципативним стратегијама дистрибутера и њиховим управљањем залихама у условима глобалне неизвјесности и цјеновних шокова на тржишту сирове нафте.

Графикон 21. Промјена увоза деривата у односу на промјену њихове цијене на увозу

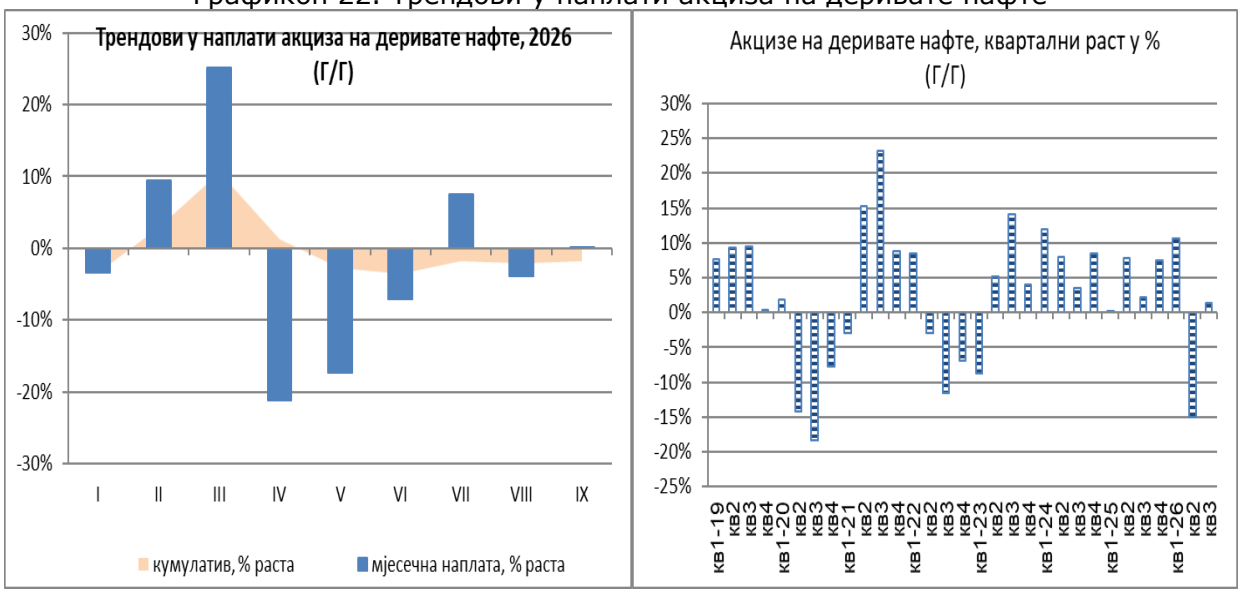
Извор: Израчун Одјељења на основу података УИО

Пројекције акциза на деривате нафте за 2026. годину

Наплата акциза на деривате нафте је традиционално нижа почетком фискалне године. У јануару 2026. је забиљежен пад прихода од акциза на деривате нафте од -3,4%. Међутим, након лошијег старта у фебруару је остварен раст од 9,4%, а у марту од чак 25,1%, због великог повећања увоза деривата нафте узрокован почеком рата на Блиском истоку (Графикон 22, лијево). Раст наплате у фебруару је анулирао дефицит из јануара, а огроман раст наплате у марту је донио раст од 10,6% у првом кварталу 2026. (Графикон 22, десно). Наставак ратних сукоба, уз повремене прекиде због преговора, негативно је утицао на увоз деривата у БиХ. То не мора бити нужно сигнал резова у потрошњи, већ и чињенице да енорман увоз деривата у фебруару и марту[23] није одмах завршио у потрошњи него је повећао залихе[24] које су се током другог квартала спорије празниле због високих цијена. Негативни трендови у другом кварталу резултовали су падом прихода од акциза на деривате нафте од -15,1%. Кратки опоравак наплате акциза у јулу већ је у наредна два мјесеца увелико умањен лошијом наплатом, те је у трећем кварталу остварен скроман раст пад прихода од акциза на деривате нафте од 1,3%. Кумулативна стопа раста је била у позитивној зони само у периоду фебруар – април 2026, а од маја је континурано у негативној зони раста са падом за девет мјесеци од -1,8% (Графикон 22, лијево, „кумулатив, % раста).

[23] Према подацима УИО увоз дизела у фебруару 2026. је повећан за 21%, а у марту за 19% у односу на исте мјесеце 2025. Исто тако, увоз бензина у фебруару је био већи за 18%, а у марту за 16%.
[24] Према подацима УИО тек у мају 2026. је забиљежен пад укупно увезеног дизела (јануар – мај 2026), у односу на исти период 2025.

Графикон 22. Трендови у наплати акциза на деривате нафте

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Америчка управа за енергетске информације (EIA) је у октобру 2026. објавила ажуриране пројекције цијена сирове нафте. Упркос прогнозама да ће се производња нафте и токови с Блиског истока повећати, подигли су прогнозу глобалних цијена нафте у поређењу са својим пројекцијама из претходног мјесеца. У октобру EIA предвиђа да ће цијена сирове нафте типа Брент у четвртом кварталу 2026. износити просјечно 105 долара по барелу. На нивоу 2026. године очекују просјечну цијену од 96 долара по барелу, а за 2027. годину очекују да ће просјек пасти на 84 долара по барелу.

Табела 5. EIA: Пројекције цијена сирове нафте

	2024	2025	2026	2027
Brent crude oil (dollars per barrel)	81	69	96	84

Извор: U.S. Energy Information Administration, Short-Term Energy Outlook, October 2026

Имајући у виду све наведено, а на основу пројекција макроекономских показатеља, кретања цијена на свјетском тржишту нафте и цијена деривата на тржишту БиХ, те посљедњих трендова наплате акциза и сезонске шеме наплате која не укључује године са специфичностима, пројектована стопа раста нето прихода од акциза на деривате нафте за 2026. годину је негативна и износи -3,3%.

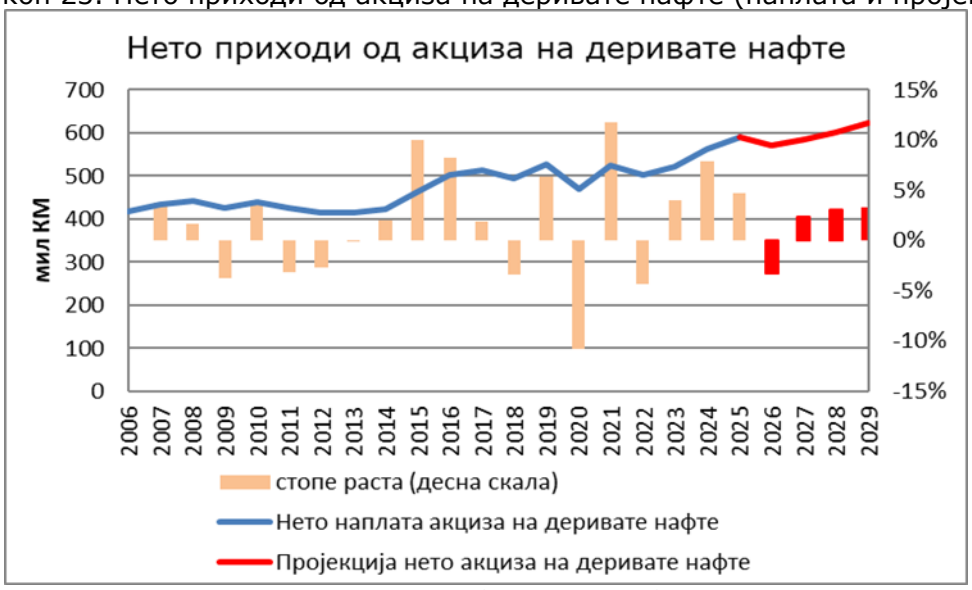
Пројекције акциза на деривате нафте за 2027-2029

Снажне турбуленције цијена у протеклом периоду заједно са кретањима релевантних макроекономских индикатора одредиле су потрошњу деривата нафте на тржишту БиХ, а тиме и прикупљене приходе по основу акциза на деривате нафте који имају значајан удио у укупним приходима од индиректних пореза. Пошто је потрошња деривата нафте цјеновно нееластична,[25] нето приходи од акциза на деривате нафте били су релативно стабилни.

Пројекције акциза на деривате нафте за период 2027-2029 прате пројекције релевантних макроекономских показатеља. У 2027., 2028. и 2029. години планиране су стабилне стопе раста прихода од акциза на деривате нафте и то 2,4%, 3,1% и 3,3% респективно.

[25] Израчун еластичности потражње деривата нафте у БиХ доступан је у ОМА Билтену 237/238, www.oma.uino.gov.ba

Графикон 23. Нето приходи од акциза на деривате нафте (наплата и пројекције)

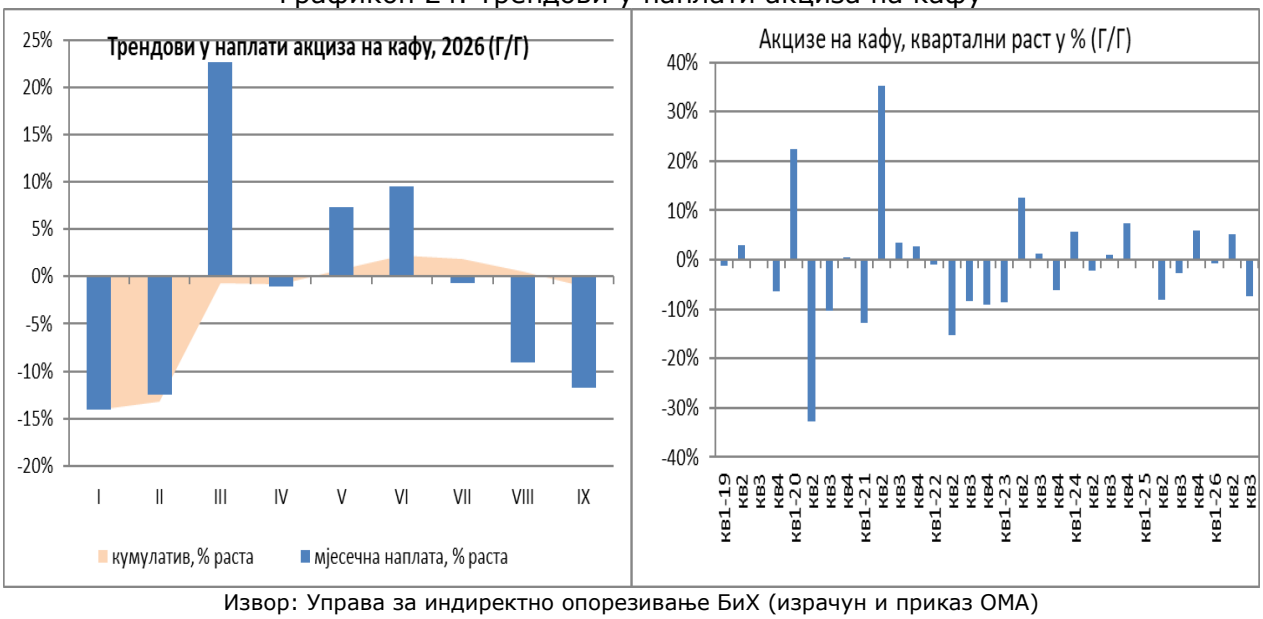
Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

2.4. Пројекције осталих прихода од акциза

Акцизе на кафу

Током девет мјесеци 2026. смјењивали су се позитивни и негативни трендови. У прва два мјесеца 2026. забиљежен је велики пад наплате акциза на кафу, да би у марту био остварен раст од чак 22,7%, што представља максимум за девет мјесеци. Средином године остварен је позитиван раст, да би се наплата значајно погоршала у августу и септембру (Графикон 24, лијево).

Графикон 24. Трендови у наплати акциза на кафу

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

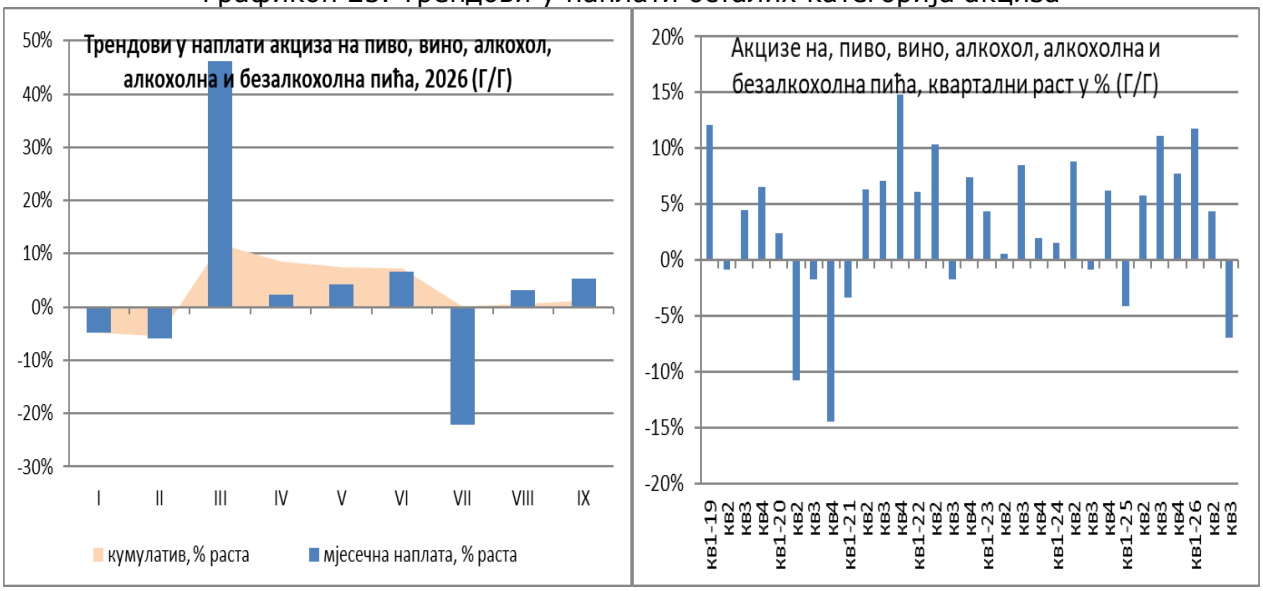
Кумулативна стопа раста је тек у мају изашла из негативне зоне да би поновно се приближила нултом расту у августу, а за девет мјесеци прелази у негативну зону са -1,1%

раста. Висок раст наплате у марту није могао надокнадити губитке у прва два мјесеца, те је у првом кварталу забиљежен пад прихода од акциза на кафу од -0,7%. Позитивна кретања у другом кварталу резултовала су растом од 5,2%, а негативна кретања у трећем кварталу су донијела пад од -7,4% (Графикон 24, десно).

Акцизе на пиво, вино, алкохол и алкохолна пића

Наплата акциза на групацију производа коју чине пиво, вино, алкохол, алкохолна и безалкохолна пића је почетком године била у негативној зони раста. У марту је остварена екстремно висока наплата, захваљујући наплати домаће акцизе, што се може повезати са наплатом старог дуга. Наредних мјесеци остварене су скромније позитивне стопе раста са изузетком великог пада у јулу, што је посљедица високе базе из јула 2025. која је укључивала наплату старог дуга (Графикон 25, лијево). Кумулативна стопа раста је била позитивна од марта до јуна, када је анулирана великим падом наплате у јулу. У коначници, за девет мјесеци забиљежен је кумулативни раст наплате акциза од скромних 1,1%.

Графикон 25. Трендови у наплати осталих категорија акциза

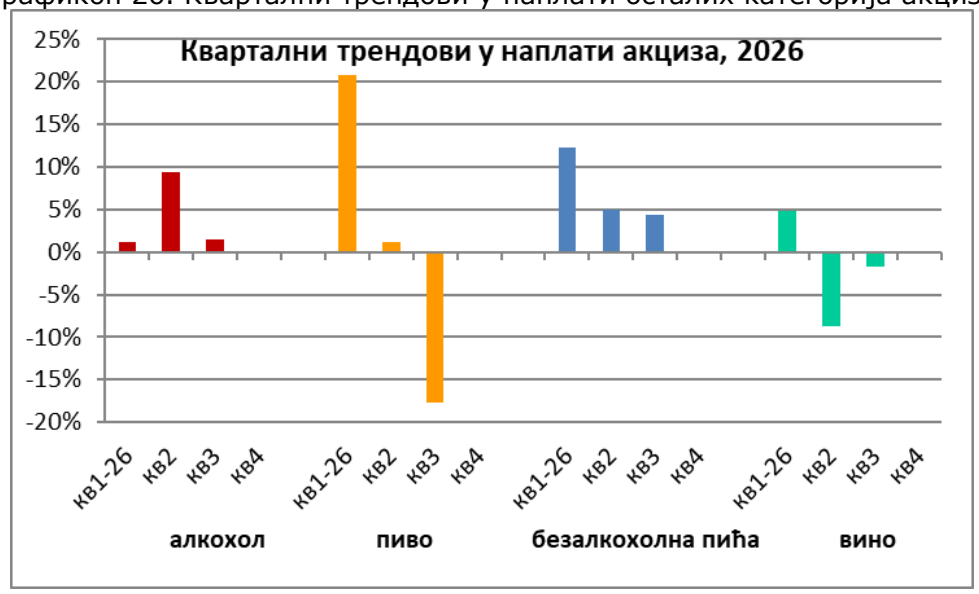

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Захваљујући расту у марту у првом кварталу је остварен раст од 11,7%, а у другом скромнијих 4,4%. Лоша наплата у трећем кварталу је допринијела негативној стопи раста од -7% (Графикон 26, десно).

Трендови унутар структуре наплаћених акциза по врсти производа су различити зависно од врсте производа. Позитиван квартални раст у сва три квартала 2026. остварен је у наплати прихода од акциза на алкохол, алкохолна и безалкохолна пића, док су негативни трендови у трећем кварталу, који су забиљежени у наплати акцизе на пиво, посљедица базног ефекта из 2025. године (Графикон 26).

Графикон 26. Квартални трендови у наплати осталих категорија акциза

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Приходи од осталих категорија акциза (алкохол и алкохолна пића, пиво, вино, безалкохолна пића и кафа) немају значајно учешће у укупним приходима од акциза. Њихове пројекције раде се засебно за сваку категорију акцизног производа, а засноване су на историјској сезонској шеми наплате појединих категорија акциза (која не укључује године са специфичностима), наплати у прва три квартала 2026. године, те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

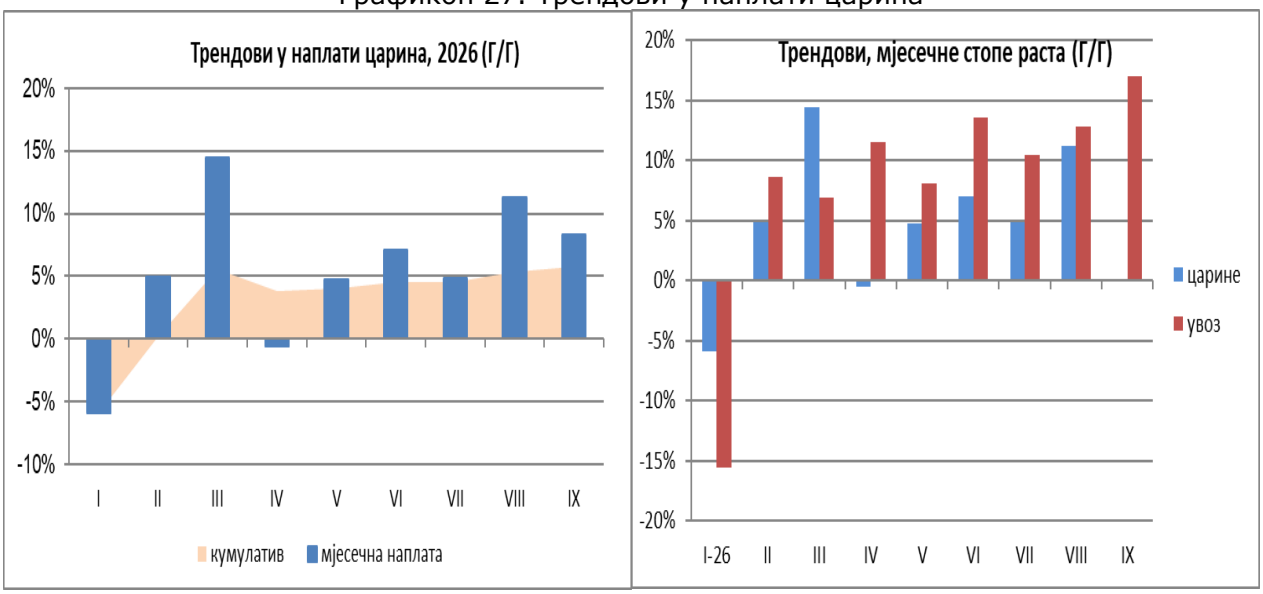
Пројектована стопа раста збирно свих осталих прихода од акциза за 2026. годину износи -1,3% из разлога што је у 2025. у два мјесеца остварен енорман раст наплате акциза на домаћа пива, који се може објаснити наплатом старог дуга. У 2027., 2028. и 2029. години планиране су стабилне стопе раста групације осталих категорија акциза по стопама: 2,1%, 2,5% и 2,5%, респективно.

3. Пројекције прихода од царина

3.1. Пројекције прихода од царина за 2026

У јануару и фебруару 2026. забиљежен је пад прихода од царина, први пут након пет година позитивних мјесечних стопа раста. У осталим мјесецима остварене су солидне стопе раста, највише у марту 14,4% (Графикон 27, лијево). На нивоу девет мјесеци остварен је раст прихода од царина од 5,7% у односу на исти период 2025. Приходи од царине би требали у великој мјери пратити раст увоза. Међутим, упоредни преглед кретања увоза и наплате прихода од царина показује да долази до великих одступања, да су стопе раста прихода од царина, осим у марту, увијек ниже од стопа раста увоза (Графикон 27, десно). Занимљив је и екстремни случај у априлу, када је остварен висок раст увоза и истовремено пад прихода од царина. То може указати да промјену структуре увоза у корист роба које су под бесцаринским режимом. На то указује и случај у јануару, када је остварен већи пад увоза од пада прихода од царина.

Графикон 27. Трендови у наплати царина

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Графикон 28. Квартални трендови у наплати прихода од царина

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Анализа кварталних стопа раста показује да је у првом кварталу остварен раст прихода од царина од 5,6%, а мјесечне осцилације су утицале на нижу стопу раста у другом кварталу од 3,6% (Графикон 28). Захваљујући одличној наплати у августу и септембру у трећем кварталу је остварена стопа раста од 8%.

Према подацима УИО у периоду јануар-септембар 2026. године остварена је стопа раста увоза од 8,4% у односу на исти период претходне године. Према пројекцијама ДЕП-а, на нивоу године ће бити остварена нешто нижа стопа раста увоза од 7,3%. Имајући у виду трендове наплате прихода од царина и кретање увоза, **за 2026. годину се пројектује нето наплата царина у износу од 657,3 мил КМ, што је за 6,1% више од наплате у претходној години**.

3.2. Пројекције прихода од царина за период 2027-2029

Либерализација спољне трговине довела је до снажног пада прихода од царина. Са 650,4 мил КМ у 2007. години, нето приходи од царина пали су на свега 211 мил КМ у 2013. години. Од 2014. године забиљежен је шестогодишњи тренд благог раста ових прихода, досежући ниво од 300,6 мил КМ у 2019. години. У 2020. години, са пандемијом коронавируса, нето приходи од царина су поново пали на 262,2 мил КМ, док су у периоду 2021-2025 забиљежили снажан опоравак, те су у 2025. години износили 619,4 мил КМ.

Графикон 29. Нето приходи од царина (наплата и пројекције)

Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

Пројекције прихода од царина (Оквир 4) засноване су на трендовима наплате, а прате пројекције кретања увоза. У 2027., планирана је стопа раста прихода од царина од 4,7%, док је у 2028. и 2029. години пројектована једнака стопа од 5,6% (Графикон 29).

Оквир 4: Пројекције прихода од царина

	2025	2026	2027	2028	2029
Пројекције, мил КМ	619,4	657,3	688,2	726,8	767,5
Пројекције, % раста		6,1%	4,7%	5,6%	5,6%
Пројекције, % БДП	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%

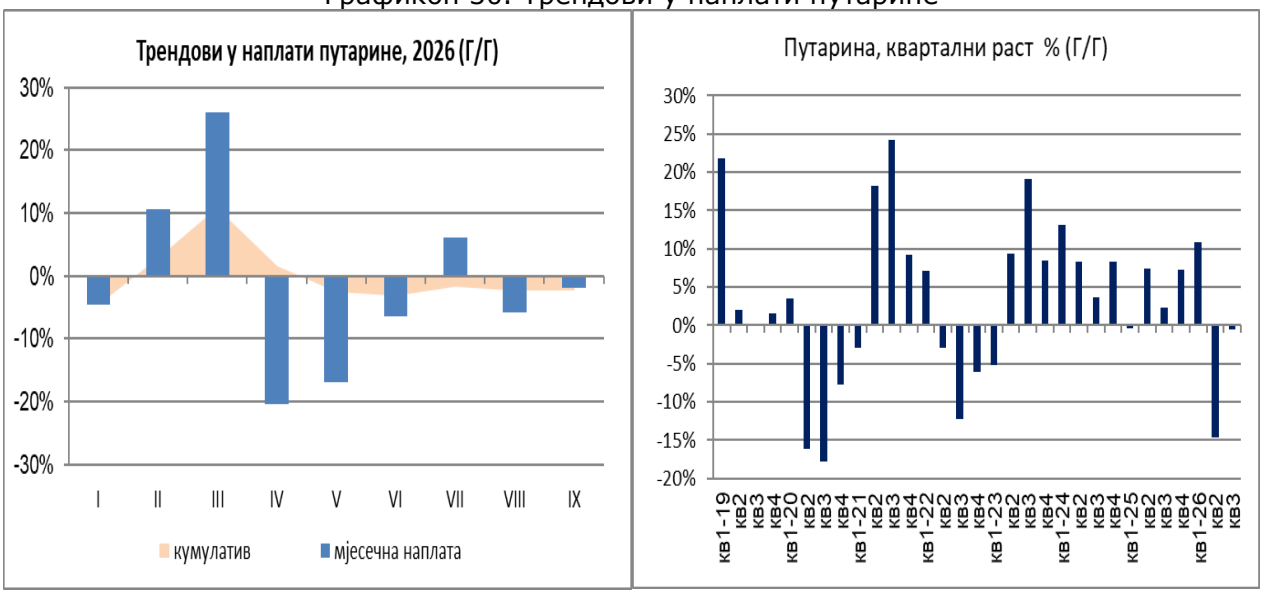
4. Пројекције прихода од путарине

4.1. Пројекције прихода од путарине за 2026

Наплата акциза на деривате нафте и путарине имају сличне трендове, иако постоје разлике у обухвату опорезивања и стопама. Година је започела лошијом наплатом, али је раст наплате у фебруару и, поготово, у марту од 26,1%, као посљедица избијања рата на Блиском истоку, донио висок кумулативни раст. Нагли раст цијена деривата нафте је већ у априлу донио пад увоза, а тиме и прихода од путарине за -20,7%. Негативни трендови су се наставили и у наредним мјесецима, осим у јулу. Кумулативна стопа раста је од маја у негативној зони, а за девет мјесеци пад прихода од путарине износио је -2,2% (Графикон 30, лијево).

У првом кварталу 2026. остварен је раст прихода од путарине од 10,9%, захваљујући енормном расту наплате у марту. Лошија наплата путарине у наредна три мјесеца резултовала је падом наплате у другом кварталу од -14,7%. Благи опоравак у јулу је био недовољан за позитиван квартални раст, те је у трећем кварталу 2026. забиљежен пад прихода од путарине од -0,5% (Графикон 30, десно).

Графикон 30. Трендови у наплати путарине

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Пројектовани износ нето наплате путарине у 2026. години износи 733,3 мил КМ, што је за 4% мање него у претходној години. Негативна стопа раста путарине у 2026. години резултат је предвиђеног пада потрошње деривата ради раста цијена, те више основице у претходној години ради поновне примјене ослобађања плаћања путарине обвезницима којима то омогућава Закон о акцизама, са почетком од другог полугодишта 2026. године.[26]

4.2. Пројекције прихода од путарине за период 2027-2029

На дугорочну динамику прихода од путарине највише су утицале измјене стопа опорезивања. До 2009. године, учешће прихода од путарине није било значајно у приходима од индиректних пореза. Са увођењем намјенске путарине на средини 2009. године,[27] приходи од путарине имају значајније учешће у индиректним порезима. Посматрано у апсолутним

[26] Више у Дијелу I: „Основе и претпоставке ревидираних пројекција прихода од индиректних пореза"
[27] На средини 2009. године, новим Законом о акцизама уведена је намјенска путарина за финансирање аутопутева у износу од 0,10 КМ/л. Тиме је укупна стопа путарине повећана са 0,15 КМ/л на 0,25 КМ/л.

износима, у периоду 2009-2014 нето приходи од путарине су се кретали у распону 250,2-307 мил КМ. Са падом цијена нафте на свјетском тржишту и цијена деривата нафте на тржишту БиХ, у 2015. години расту приходи од путарине. У периоду 2015-2017, нето приходи од путарине су се кретали у распону 320,5-382,7 мил КМ. У фебруару 2018. године долази до раста стопе намјенске путарине[28], а нето приходи од путарине биљеже нагли скок наплате. У периоду 2018-2023 кретали су се у распону 584-677,7 мил КМ, а значајно колебање у овом периоду посљедица је рестриктивних мјера у борби против вируса корона, рата у Украјини и посљедичних огромних разлика у цијенама нафте на свјетском тржишту и деривата нафте на тржишту БиХ. У 2025. години нето приходи од путарине су износили 763,9 мил КМ.

Пројекције прихода од путарине прате пројекције релевантних макроекономских показатеља. У 2027., 2028. и 2029. години планиране су стопе раста прихода путарине од 0,6%, 3,1% и 3,3% респективно. (Оквир 5 и Графикон 31). Нижа стопа раста у 2027. години посљедица је ефекта базе, односно примјене ослобађања плаћања путарине за руднике и термоелектране на нивоу цијеле 2027. године, за разлику од претходне, 2026. године, када је примјена започела од другог полугодишта.

Оквир 5: Пројекције прихода од путарине

	2025	2026	2027	2028	2029
Пројекције, мил КМ	763,9	733,3	737,5	760,4	785,5
Пројекције, % раста		-4,0%	0,6%	3,1%	3,3%
Пројекције, % БДП	1,3%	1,2%	1,1%	1,1%	1,1%

Графикон 31. Нето приходи од путарине (наплата и пројекције)

Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

[28] Измјенама Закона из 2017. године (примјена од фебруара 2018. године) члан који регулише основицу и износ путарине је измијењен. Стопа намјенске путарине је повећана са 0,10 КМ/л на 0,25 КМ/л, а раздвојена је на 0,20 КМ/л за изградњу аутопутева и 0,05 за изградњу и реконструкцију других путева. Тиме је укупна стопа путарине повећана са 0,25 КМ/л на 0,40 КМ/л.

IV РИЗИЦИ

Имајући у виду огромне непознанице у тренутку израде пројекција о даљем одвијању ситуације на међународном плану везано за ратна дешавања у свијету, те коришћене претпоставке (ДЕП, макроекономске пројекције), истичемо да постоје значајни ризици за остварење пројекција прихода од индиректних пореза. С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету, остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2026-2029 је подложно сљедећим ризицима: (1) свим ризицима за остварење пројектованих макроекономских показатеља (ДЕП) и (2) ризицима који се односе на саму наплату прихода од индиректних пореза и борбу против сиве економије.

1.1. Макроекономски ризици

Пројекције прихода од индиректних пореза су уско везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Сви ризици које ДЕП помиње у својим пројекцијама по аутоматизму представљају и ризике за пројекције прихода од индиректних пореза, пошто свако одступање реализације ДЕП-ових параметара од њихових пројектованих вриједности неизбјежно доводи и до одступања реализованих од пројектованих прихода од индиректних пореза. У свом документу макроекономских пројекција из септембра 2026. године ДЕП наводи да су спољни ризици доста израженији и представљају већи ризик за реализацију њихових пројекција економског раста од унутрашњих ризика. Посебно истичу да би неизвјесност у спољном окружењу, раст инфлације и слабљење глобалног економског раста имали негативне ефекте на потрошњу, инвестиције и спољнотрговинску размјену у БиХ и остварење њихових пројекција.

1.2. Ослобађања плаћања путарине

Према Закону о акцизама рудници, термоелектране и жељезнице у БиХ су ослобођени плаћања путарине. Савјет за државну помоћ је 2023. утврдио да наведена олакшица представља државну помоћ, те је наложило корисницима олакшице (рудницима и термоелектранама) да врате примљену олакшицу, што подразумијева уплату путарине за 2022. на ЈР УИО.[29] Након тога суспендована је примјена ослобађања плаћања путарине за кориснике олакшице, што је имало за посљедицу већу наплату прихода од путарине. Уважавајући пресуде Суда БиХ, Савјет за државну помоћ је након поступка *ex post* контроле донио коначно рјешење[30] којим је утврђено да ослобађање плаћања путарине за руднике, термоелектране и жељезнице не представља државну помоћ. Управни одбор УИО је на сједници одржаној 22.6.2026. године донио Одлуку о количинама дизел горива на које се не плаћа путарина за 2026. годину.[31]

Пројекције прихода од путарине за период 2026-2029 **не укључују исплате повратa путарине корисницима олакшице за период 2023-2025 и прво полугодиште 2026. године,** имајући у виду да су у моменту израде пројекција непознате укупно ослобођене количине дизела, коначни износ плаћене путарине и динамика исплате повратa.

[29] „Службени гласник БиХ" бр. 49/23 и „Службени гласник БиХ" 63/23
[30] "Службени гласник БиХ" бр. 23/26 од 27.3.2026.
[31] "Службени гласник БиХ" бр. 45/26 од 30.6.2026.

Као и у пројекцијама из октобра 2025. указујемо на магнитуду негативног утицаја исплате повратa обвезницима којима то омогућава Закон о акцизама. Према подацима[32] из 2022. године, наведену олакшицу су искористила 22 привредна субјекта и двије ентитетске жељезнице. Количина дизела која је у наведеној години ослобођена путарине а коју су искористили корисници олакшице изосила је 57,6 мил литара, из чега произилази да је ослобађање путарине износило 23 мил КМ. Ослобађање путарине се није примјењивало у 2023., 2024. и 2025. години, те првој половини 2026. године. Према наведеним подацима из 2022. године и претпоставци о задржавању истог обима пословних активности рудника и термоелектрана у периоду 2023-2025 године, те на основу информација из Одлуке о количинама дизел горива на које се не плаћа путарина за 2026. годину, максимални негативни износ повратa путарине за наведене три године и прво полугодиште 2026. године износио би 85 мил КМ. Треба имати у виду и сљедећу специфичност евентуалног повратa путарине, а везано за структуру прихода од индиректних пореза и систем расподјеле. Обвезници плаћају „буџетску" путарину у износу од КМ 0,15 / литри и намјенску у износу од КМ 0,25 / литри, из чега имплицира да би се у случају повратa 40% повратa путарине требало извршити на терет текуће наплате путарине на ЈР УИО, што се директно рефлектује на буџете ентитета и Дистрикта, а 60% из намјенске путарине (текуће наплате или акумулисане на подрачуну код Централне банке БиХ), што се рефлектује на финансирање аутопутева.

1.3. Укидање или смањење акциза на деривате нафте

Рат на Блиском истоку донио је велике нестабилности на тржишту енергената. Од почетка рата дошло је до наглог скока цијене сирове нафте на свјетском тржишту. Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ усвојио је 16.03.2026. године Приједлог закона о допуни Закона о акцизама у БиХ, који предвиђа да у случају поремећаја тржишта или другог оправданог разлога Савјет министара БиХ може донијети одлуку о привременом укидању или смањењу износа акцизе на нафтне деривате, како би се ублажио утицај глобалних нестабилности на економију БиХ. Одлука би се доносила на период од максимално шест мјесеци у току једне календарске године. Иако Дом народа још увијек није усвојио допуне Закона потребно је због сличних иницијатива из академске и стручне јавности анализирати потенцијалне ефекте наведених измјена законодавства на наплату прихода од индиректних пореза.

Наплата акциза на деривате нафте од изузетне је важности за наплату прихода од индиректних пореза и фискалну стабилност у БиХ. У 2025. години наплаћено је 595,6 мил КМ бруто прихода од акциза на деривате нафте. Када се одузму припадајући повратi, ради се о нето износу од 590 мил КМ. Ако посматрамо учешће у индиректним порезима можемо закључити да су приходи од акциза на деривате нафте чинили 5,9% нето прихода од индиректних пореза у 2025. години. Са припадајућим приходима од ПДВ-а тај проценат износио је 7% нето прихода од индиректних пореза.

У дијелу *2.3. Пројекције акциза на деривате нафте* закључено је да је мјесечни увоз деривата нафте у 2026. години одступао од закона тражње, те да је више био детерминисан антиципативним стратегијама дистрибутера и њиховим управљањем залихама у условима цјеновних шокова на тржишту сирове нафте. Ако се посматрају подаци од априла до септембра 2026. године, у вријеме трајања цјеновних шокова на тржишту сирове нафте и снажног раста цијена деривата нафте на тржишту БиХ, закључује се да су се мјесечни приходи од акциза на деривате нафте кретали у рангу од 40,8 мил КМ до 59 мил КМ, са просјеком од 49,2 мил КМ. Са припадајућим износом ПДВ-а, просјечни мјесечни ефекти укидања акциза на деривате нафте би износили 57,5 мил КМ. Треба напоменути да би ефекти били различити у различитим временским периодима евенуталне примјене укидања акциза,

[32] Извор: Извјештај УИО о реализацији Одлуке о количинама дизел горива на које се не плаћа путарина за 2022. годину по корисницима ослобађања.

односно треба узети у обзир изражене сезонске ефекте у наплати акциза на деривате нафте, те процјене кретања цијена деривата и раста економије у наредним годинама.

Остале импликације укидања акциза на деривате нафте

i. Проведбена правила

Потребно је нагласити да су за имплементацију допуна Закона потребна и проведбена правила, која подразумијевају:

- правила за поступање са затеченим залихама деривата у моменту ступања на снагу допуна Закона, с обзиром да је при увозу тих количина плаћена акциза,
- правила за поступање са залихама деривата у моменту истека периода укидања/смањења акциза и поновног увођења акциза.

За обје радње је потребно вријеме да се изврши попис залиха. Имајући у виду да би повратвећ плаћене акцизе у залихама био финансијски удар на наплату индиректних пореза, омогућавање продаје деривата до истека залиха са плаћеном акцизом би пролонгирало стварни моменат примјене допуна Закона, чиме би се умањили очекивани ефекти на стандард грађана и пословање привреде. С друге стране, истеком периода примјене допуна нагли раст малопродајних цијена деривата нафте, због укључивања акцизе и припадајућег ПДВ-а, представљао би велики цјеновни шок за грађане и привреду, тим више што је позната пракса трговаца да приликом увођења или повећања пореза повећавају малопродајне цијене изнад износа додатног пореза.

ii. Економске мјере на дуги рок

С обзиром на горе наведене аспекте и импликације имплементације укидања/смањења акциза на деривате на ограничени период[33], а имајући у виду глобалне политичке и економске турбуленције, дугорочна рјешења би требало потражити изван пореског система, као што препоручују водеће међународне организације у ситуацијама увођења диференцираних или нултих стопа пореза. У случају БиХ, поред буџетских инструмената (нпр. субвенције грађанима, регресирано гориво,...), потребно је донијети и нужне, стратешке економске мјере, као што су:

- формирање робних резерви деривата нафте и осталих стратешких добара широке потрошње, којима се промптно може дјеловати на понуду и потражњу енергената и осталих роба на тржишту;

- ревитализација ентитетских жељезница и њихово укључивање у међународни жељезнички саобраћај за превоз енергената и робе широке потрошње, да би се смањила зависност од друмског транспорта, који је оптерећен високим цијенама деривата[34] у Европи и другим трошковима. Масовно коришћење жељезница за транспорт путника и роба, осим што је еколошки прихватљивије, требало би довести до смањења потражње за дериватима нафте у земљи, и дјеловати стабилизирајуће у вријеме турбуленција на свјетском тржишту. На тај начин би се, у коначници, утицало на смањење улазних цијена добара и услуга у земљи и дугорочно осигурала запосленост у жељезницама;

- диверзификација модалитета транспорта роба требала би укључити и развој ријечног транспорта ријеци Сави и коришћење луке Брчко;

[33] Тзв. *Sunset* клаузула

[34] Високе цијене деривата су дијелом посљедица јако високих акциза и стопа ПДВ-а. Према подацима Европске комисије прије рата са Ираном пореско оптерећење дизела у чланицама ЕУ се кретало од 0,45 до 0,80 ЕУР/литри.

- потицање кориштења хибридних возила субвенцијама, пореским олакшицама, олакшицама код регистрације и сл[35].

iii. Правни механизми за брзо реаговање

Искуства чланица ЕУ у вези укидања/смањења акциза на деривате, указују на потребу брзог реаговања[36], што у околностима примјене важећег Закона о акцизама у БиХ није могуће, јер не постоје акцизна складишта и овлаштени држаоци складишта, као и систем електронског праћења акцизних производа. С обзиром на комплексан систем одлучивања о политици индиректног опорезивања у БиХ[37] корисно би било примијенити правну праксу ЕУ у сфери акциза која подразумијева постојање сета директива.

Сет директива у ЕУ у сфери акциза чине сљедеће директиве:

- директива о поступању са акцизним производима
- директива о опорезивању енергената (деривати нафте, плин, електрична енергија, ..)
- директива о опорезивању дуванских прерађевина
- директиве о опорезивању алкохола, пива и вина.

У условима једногласног одлучивања о акцизама у ЕУ парцијални приступ се показао ефикасним за примјену, јер је (i) раздвојено поступање са акцизним производима од политике акциза и (ii) раздвојено је одлучивање о политикама за поједине групе акцизних производа. На тај начин су смањене могућности блокирања предложених измјена политика.

1.4. Остали ризици из сфере индиректних пореза

У ризике који могу угрозити извршење пројекција наплате прихода од индиректних пореза у сфери политике и администрирања индиректним порезима можемо убројати сљедеће:

- Слабљење борбе против црног тржишта дуванских прерађевина након окончања хармонизације пореског оптерећења цигарета у БиХ са стандардима ЕУ;

- Слабљење борбе против ПДВ превара, поготово у сфери повраћа, који, у ситуацији пада запослености и неликвидности обвезника постају атрактивни за преваре;

- Предлагање измјена политике индиректног опорезивања као што су: нулте/диференциране стопе ПДВ-а, повраћ акциза на деривате нафте за међународни транспорт, привремено укидање царине на увоз нафте и нафтних деривата из трећих земаља, захтјеви за ослобађањем или исплату повраћа за промет у земљи и сл.

[35] При томе је потребно водити рачуна да се повећаним кориштењем електричне енергије за погон возила не угрози редовно снабдијевање становништва и привреде електричном енергијом.
[36] Нпр. Италија је крајем марта 2026. укинула акцизе на деривате нафте на период од само 20 дана.
[37] Према Закону о систему индиректног опорезивања за измјену политике индиректног опорезивња у БиХ потребан је консензус ентитетских министара финансија у Управном одбору УИО у подручју ПДВ-а и акциза.

Додатак: Посљедње пројекције међународних институција

i. Пројекције Европске централне банке (ECB)

У посљедњим Макроекономским пројекцијама ECB из септембра 2026. године се наводи да се економија Еврозоне показала отпорнијом на ефекте сукоба на Блиском истоку него што се раније очекивало. Њихови показатељи упућују на стабилан раст у краткорочном периоду уз претпоставку смањивања неизвјесности, јачања повјерења и слабљења шока у снабдијевању енергентима. У основном сценарију пројекција предвиђа се годишња стопа раста реалног БДП-а од 0,9% у 2026. години, 1,4% у 2027. години у 1,5% у 2028. години. У основним пројекцијама се предвиђа да ће инфлација мјерена HICP-ом повећати са 2,1% у 2025. години на 3% у 2026. години, те да ће се онда смањити на 2,5% у 2027. години и на 2,1% у 2028. години.

Осим основних пројекција, стручњаци ECB су израдили су алтернативне, хипотетске сценарије својих пројекција. То су оптимистичнији сценарио, неповољни сценарио и песимистичнији сценарио. Ти се сценарији разликују с обзиром на претпоставке о размјерима и трајању сукоба на Блиском истоку и шока цијена енергије.

Табела 6. ECB: Пројекције раста и инфлације за Еврозону (годишње стопе промјене)

		основни сценарио	оптимистичнији	неповољни сценарио	песимистичнији
реални БДП	2025.	1,3			
	2026.	0,9	0,9	0,9	0,8
	2027.	1,4	1,5	1,1	0,4
	2028.	1,5	1,6	1,4	1,4
HICP	2025.	2,1			
	2026.	3	2,9	3,1	3,3
	2027.	2,5	1,9	3,2	5,4
	2028.	2,1	1,8	2,3	3,2
HICP без енергије и хране	2025.	2,4			
	2026.	2,5	2,5	2,5	2,5
	2027.	2,6	2,5	2,8	3,5
	2028.	2,3	2,2	2,4	3,2

Извор: ECB; Макроекономске пројекције, септембар 2026

ii. Пројекције Међународног монетарног фонда (ММФ)

Посљедње пројекције ММФ-а датирају из октобра 2026. године. У документу се наводи да је активност у првој половини 2026. године била боља од очекиване упркос дуготрајном рату на Блиском истоку и континуираним трговинским напетостима. Пројекција глобалног раста за 2026. годину износи 3,1%, а за 2027. годину 3,4%. Предвиђа се да ће глобална инфлација износити 4,7% у 2026. те 4,1% у 2027. години .

Осим пројекција за свјетску економију, у Табели 7. представљене су ММФ-ове пројекције за Еврозону и БиХ.

Табела 7. Пројекције реалног раста БДП-а, ММФ, октобар 2026

		Пројекција	
	2025	2026	2027
Свјетска економија	3,5	3,1	3,4
Еврозона	1,2	1,1	1,2
Босна и Херцеговина	2,4	2,3	2,6

Извор: ИМФ, Ворлд Ецономиц Оутлоок, Оцтобер 2026.

За Босну и Херцеговину ММФ предвиђа стопу економског раста од 2,3% у 2026. години, те 2,6% у 2027. години. Према истом документу, инфлација[38] у БиХ ће износити 5% у 2026. и 3,3% у 2027. години.[39]

Архива билтена:

http://www.oma.uino.gov.ba/04_objasnjenja.asp?l=s

[38] Consumer prices; У напомени извјештаја се наводи да су кретања потрошачких цијена приказана су као годишњи просјеци.
[39] IMF, World Economic Outlook, October 2026; str 39.

Кретање прихода од акциза на кафу

(пише: Мирјана Поповић, стручни савјетник - макроекономиста)

Увод

Акцизе представљају значајан извор прихода од индиректних пореза у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: БиХ), чија се основна фискална функција огледа у обезбјеђивању буџетских прихода. Опорезивање кафе уређено је Законом о акцизама у БиХ[40], према којем се акциза на кафу плаћа приликом увоза, а пореска основица утврђује по килограму нето тежине. Акциза износи 1,50 КМ по килограму сирове кафе, 3,00 КМ по килограму пржене кафе, у зрну или мљевене, те 3,50 КМ по килограму љуски и опни пржене кафе и осталих производа од кафе. С обзиром на специфичан начин опорезивања, износ обрачунате акцизе зависи од опорезивих количина и њихове структуре по категоријама, док промјене тржишних цијена немају непосредан утицај на износ акцизе по јединици производа.

Кретање прихода од акциза на кафу повезано је са обимом увоза, док промјене потрошачких цијена, куповне моћи становништва и потрошачких навика могу посредно утицати на потражњу и наплату ових прихода. Поред сагледавања вишегодишњих кретања, значајно је анализирати и квартални и мјесечну динамику наплате, будући да годишњи резултати могу прикрити краткорочне осцилације и могуће сезонске обрасце. Упоредно посматрање ових показатеља омогућава потпуније разумијевање кретања прихода од акциза на кафу и фактора који могу утицати на њихову наплату.

Овај рад представља наставак анализа објављених у претходним бројевима билтена Одјељења за макроекономску анализу (ОМА)[41]. Циљ рада је сагледавање динамике наплате прихода од акциза на кафу у БиХ, идентификовање основних трендова, међугодишњих промјена и могућих сезонских осцилација, уз разматрање повезаности остварених прихода са кретањем увезених количина и просјечне потрошачке цијене мљевене кафе.

Методолошки оквир

Анализа се заснива на подацима Управе за индиректно опорезивање БиХ о наплати прихода од акциза на кафу и количинама увезене кафе, уз коришћење података Агенције за статистику БиХ о просјечним потрошачким цијенама мљевене кафе, исказаним у КМ по килограму. Обрада података и израчун показатеља извршени су у оквиру ОМА.

Методолошки приступ обухвата:

- ***Годишњу анализу наплате прихода од акциза на кафу**: приказ остварених прихода у периоду 2021–2025. и међугодишњих стопа раста за период 2022–2025.*
- ***Годишњу анализу увоза кафе**: приказ увезених количина у периоду 2021–2025. године и њихових међугодишњих промјена, ради сагледавања повезаности између обима увоза и наплате акциза.*
- ***Квартални анализу наплате прихода од акциза на кафу**: приказ квартални података од првог квартала 2021. до трећег квартала 2026.[42], уз израчун међугодишњих стопа раста од првог квартала 2022. до трећег квартала 2026. и сагледавање могућих сезонских осцилација.*

[40] „Службени гласник БиХ", бр. 49/09, 49/14, 60/14, 91/17, 50/22

[41] О политици опорезивања кафе и наплати прихода од акциза на кафу више у: Поповић, М. (2022) "Анализа наплате прихода од акциза на кафу"; ОМА билтен бр. 207/208. О кретањима наплате ових прихода и текућим трендовима више у: Поповић М. (2023, 2024 i 2025), ОМА билтен бр. 221/222; 233/234 i 245/246.

[42] Подаци за септембар 2026. године су прелиминарни

- ***Мјесечну анализу наплате прихода од акциза на кафу****: приказ мјесечне динамике од јануара 2021. до септембра 2026. године[43], уз израчун међугодишњих стопа раста од јануара 2022. до септембра 2026. године.*
- ***Анализу просјечне потрошачке цијене мљевене кафе****: приказ мјесечног кретања цијена од јануара 2021. до септембра 2026. године[44].*
- ***Упоредну анализу показатеља****: сагледавање подударности и одступања у кретању прихода од акциза, увезених количина и просјечне потрошачке цијене мљевене кафе, уз разматрање могућих сезонских образаца и ограничења у тумачењу уочених односа.*

У анализи су примијењене методе дескриптивне анализе временских серија и упоредне анализе показатеља. Приходи су исказани у номиналним вриједностима, у милионима КМ, без прилагођавања инфлацији, увезене количине у килограмима, а просјечне потрошачке цијене мљевене кафе у КМ по килограму. Међугодишње стопе промјене прихода од акциза на кафу и увезених количина израчунате су поређењем са одговарајућим периодом претходне године. Такво поређење омогућава сагледавање промјена на истој временској основи, али не представља сезонско прилагођавање података. Просјечне потрошачке цијене мљевене кафе приказане су у изворним вриједностима које објављује Агенција за статистику БиХ, без израчунавања индекса и стопа промјене цијена. Упоредна анализа има дескриптивни карактер и не омогућава утврђивање узрочно-посљедичних односа. Подаци о укупним увезеним количинама не поистовјећују се аутоматски са количинама на које је акциза обрачуната и наплаћена у истом периоду. При тумачењу одступања потребно је имати у виду могуће разлике у обухвату увозних и приходних евиденција. Подаци о просјечној потрошачкој цијени односе се искључиво на мљевену кафу, док приходи од акциза обухватају више категорија кафе. Због различитог обухвата ових показатеља, њихово поређење има искључиво индикативни карактер.

1. Годишње кретање прихода од акциза на кафу и увоза кафе

Приходи од акциза на кафу у БиХ у периоду 2021–2025. године чинили су релативно мали дио укупних прихода од акциза, уз континуирано смањење њиховог учешћа са 2,3% у 2021. на 1,7% у 2025. години. Кретање ових прихода карактерише израженији пад у 2022. години, након којег је услиједио период релативне стабилизације, уз умјерене међугодишње промјене. Кретање годишње наплате прихода од акциза на кафу приказано је графиконом 1.

Графикон 1. Годишња наплата прихода од акциза на кафу (у мил. КМ)

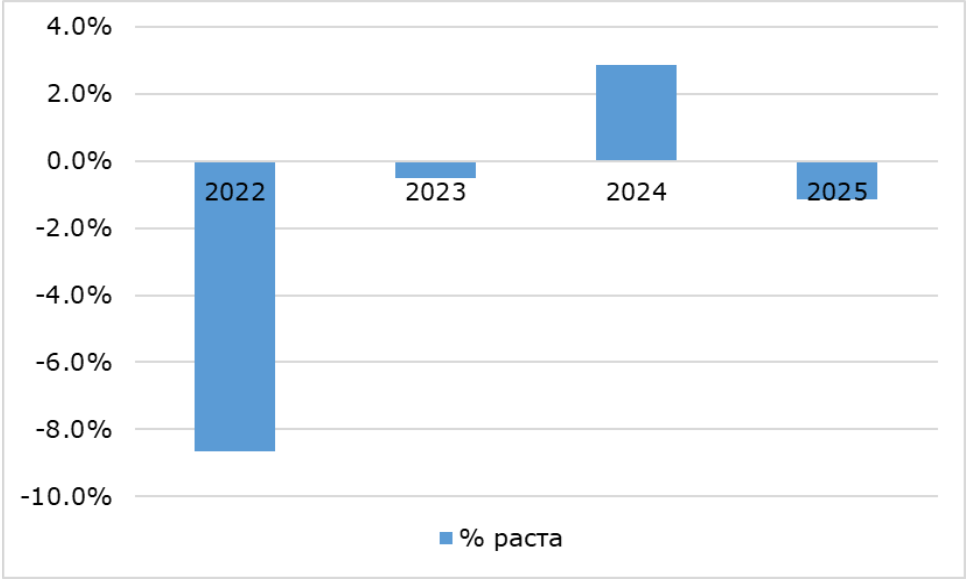
Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

[43] Подаци за септембар 2026. године су прелиминарни
[44] Посљедњи расположиви подаци БХАС

Највиши ниво наплате у посматраном периоду остварен је 2021. године, када су приходи од акциза на кафу износили 34,7 милиона КМ. Након израженијег смањења у 2022. години, приходи су се током наредне три године кретали у релативно уском распону, између приближно 31,5 и 32,5 милиона КМ. У 2024. години забиљежен је умјерен опоравак наплате, док је у 2025. години поново остварен благи пад. Упркос повременим позитивним кретањима, наплата током посматраног периода није достигла ниво из 2021. године.

Детаљнији увид у интензитет годишњих промјена омогућавају међугодишње стопе раста прихода од акциза на кафу, приказане на графикону 2.

Графикон 2. Међугодишње стопе раста прихода од акциза на кафу (у %)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Најизраженије смањење прихода забиљежено је 2022. године, када је наплата била нижа за 8,7% у односу на претходну годину. Смањење наплате настављено је и у 2023. години, али знатно слабијим интензитетом, уз пад од 0,5%. У 2024. години забиљежен је раст наплате од 2,9%, чиме је дјелимично надокнађен пад из претходне двије године. Поновно смањење прихода од 1,2% у 2025. години указује на изостанак континуитета опоравка.

За потпуније сагледавање годишње динамике наплате, графиконом 3 приказано је упоредно кретање прихода од акциза на кафу у милионима КМ (лијева вертикална оса) и укупних увезених количина кафе по килограму (десна вертикална оса) у периоду 2021–2025. године.

Графикон 3. Годишње кретање прихода од акциза на кафу (у мил. КМ) и увоза кафе (по кг)

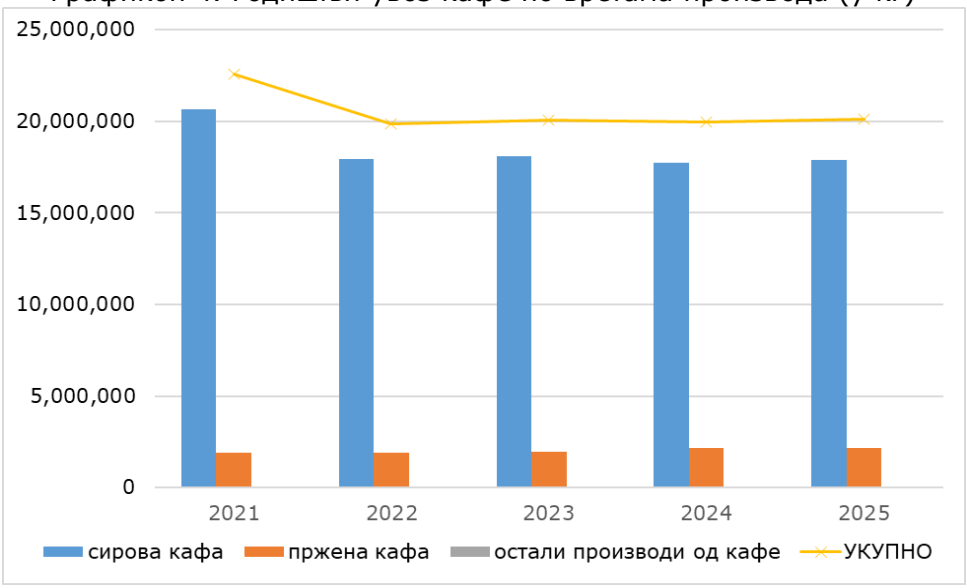

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Упоредни приказ показује истовремено смањење прихода од акциза на кафу и укупних увезених количина у 2022. години, након чега су промјене оба показатеља биле знатно мање. У 2023. години наплата је благо смањена, док је увоз благо повећан. Израженије разилажење уочава се у 2024. години, када су приходи порасли упркос смањењу укупних увезених количина. У 2025. години забиљежено је супротно кретање: повећање увоза уз смањење наплате. Различити смјерови кретања прихода и укупних увезених количина показују да промјена укупног обима увоза није довољна за тумачење динамике наплате. Будући да се на поједине категорије кафе примјењују различити износи акцизе, потребно је сагледати и структуру увоза. Анализа структуре увоза може допринијети разумијевању уочених одступања, али сама по себи не омогућава поуздано утврђивање њихових узрока.

Годишње кретање увезених количина сирове кафе, пржене кафе и осталих производа од кафе у периоду 2021–2025. године приказано је на графикону 4.

Графикон 4. Годишњи увоз кафе по врстама производа (у кг)

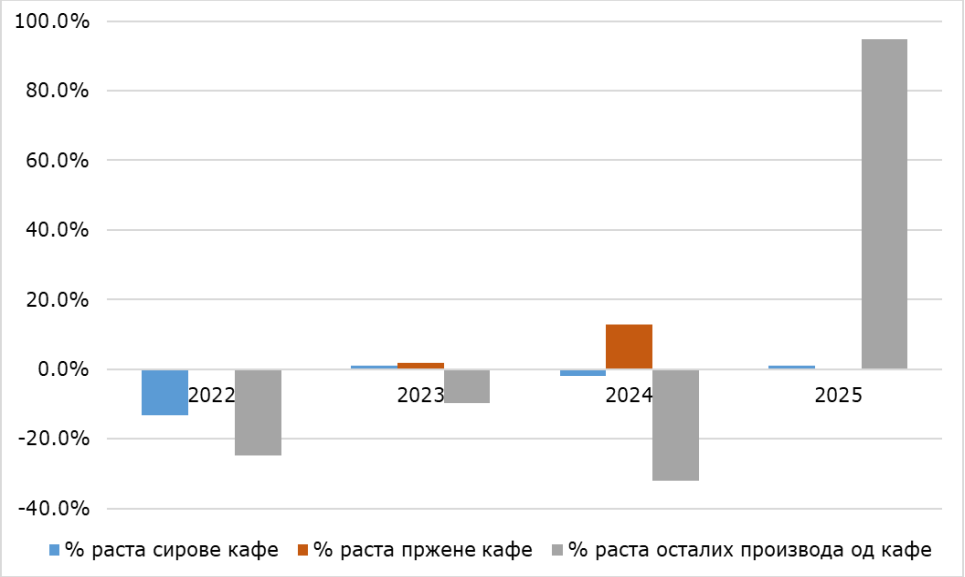
Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

У структури укупног увоза кафе током посматраног периода доминира сирова кафа, чије је учешће смањено са 91,4% у 2021. на 89,0% у 2025. години. Истовремено, учешће пржене кафе повећано је са 8,5% на 10,9%, док остали производи од кафе имају веома мало учешће од приближно 0,1%. Због доминантне заступљености сирове кафе, промјене њених увезених количина у највећој мјери одређују кретање укупног увоза. Најизраженије смањење укупног увоза забиљежено је 2022. године, када је остварен пад од 12,0%, првенствено усљед смањења увоза сирове кафе.

У периоду 2023–2025. године укупне увезене количине кафе биљеже релативно мале промјене, уз различиту динамику појединих категорија. Код пржене кафе уочава се повећање увезених количина, посебно у 2024. години. Будући да се на поједине категорије кафе примјењују различити износи акцизе по килограму, промјене структуре опорезивих количина могу утицати на однос између кретања њиховог укупног обима и износа обрачунате акцизе.

За прецизније сагледавање интензитета промјена увоза по врстама производа, графиконом 5 приказане су међугодишње стопе раста у периоду 2022–2025. године.

Графикон 5. Међугодишње стопе раста увоза кафе по врстама производа (у %)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Анализа међугодишњих стопа раста увоза кафе по врстама производа указује на различиту динамику појединих категорија током посматраног периода. У 2022. години забиљежено је смањење увоза свих категорија кафе, при чему је увоз сирове кафе опао за 13,1%, пржене кафе за 0,3%, а осталих производа од кафе за 24,9%. С обзиром на доминантно учешће сирове кафе у укупном увозу, смањење њене увезене количине у највећој мјери допринијело је смањењу укупног увоза у тој години. У 2023. години увоз сирове и пржене кафе биљежи благи раст, док је увоз осталих производа од кафе смањен за 9,7%.

У 2024. години забиљежена су различита кретања по појединим категоријама. Увоз сирове кафе смањен је за 2,0%, док је увоз пржене кафе порастао за 12,7%. Истовремено, код осталих производа од кафе остварен је значајан пад од 32,1%. Оваква кретања указују на одређене промјене у структури увоза, посебно у погледу повећања заступљености пржене кафе, на коју се примјењује виши износ акцизе у односу на сирову кафу.

У 2025. години посебно се издваја раст увоза осталих производа од кафе од 94,8%, односно са приближно 10,7 хиљада кг на 20,9 хиљада кг. Међутим, због веома малог учешћа ове

категорије у укупном увозу, наведени раст није имао значајнији утицај на кретање укупних увезених количина. Истовремено, увоз сирове кафе повећан је за 0,9%, док је увоз пржене кафе остао готово непромијењен (+0,1%). Укупан увоз кафе у 2025. години порастао је за 0,9% у односу на претходну годину.

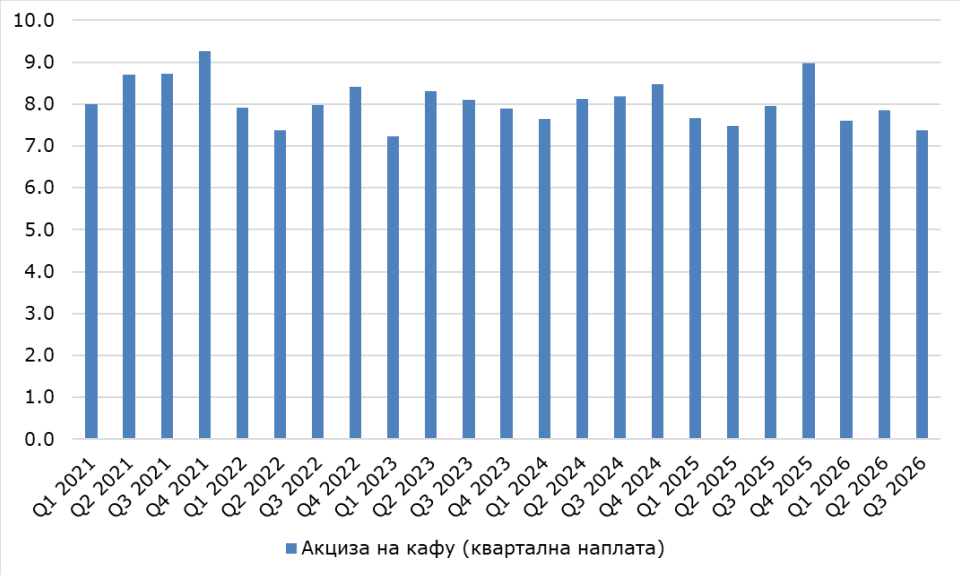
Посматрано у цјелини, годишња кретања увоза кафе карактерише израженији пад у 2022. години, након којег слиједи период релативне стабилизације укупних количина. Истовремено, промјене у структури увоза указују на потребу засебног праћења појединих категорија кафе, посебно при тумачењу одступања између кретања увезених количина и наплате акциза у 2024. и 2025. години.

2. Квартално кретање прихода од акциза на кафу

Анализа кварталних података омогућава детаљнији увид у динамику наплате прихода од акциза на кафу, указујући на краткорочне осцилације и разлике у кретању прихода унутар појединих година.

Графиконом 6 приказано је квартално кретање прихода од акциза на кафу у периоду од првог квартала (Q1) 2021. до трећег квартала (Q3) 2026. године, изражено у милионима КМ.

Графикон 6. Квартална наплата прихода од акциза на кафу (у мил. КМ)

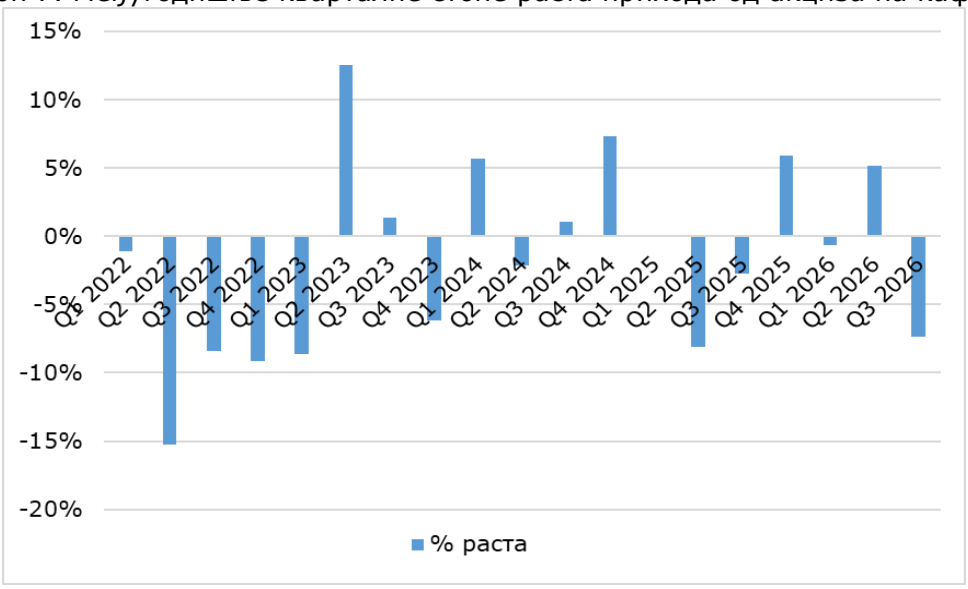

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Кварталну наплату прихода од акциза на кафу у посматраном периоду карактеришу осцилације, без јасно израженог континуираног тренда раста или пада. Највиши ниво наплате забиљежен је у четвртом кварталу 2021. године, док је најнижа наплата остварена у првом кварталу 2023. године. Након израженијег смањења прихода током 2022. године, наплата се у наредним годинама углавном кретала у релативно уједначеним оквирима, уз повремена квартална одступања. У 2025. години посебно се издваја четврти квартал, у којем је остварен највиши квартални ниво наплате од 2022. године. Током прва три квартала 2026. године приходи су задржани у распону вриједности забиљежених у претходним годинама, уз нешто нижу наплату у трећем у односу на други квартал.

Ради потпунијег сагледавања интензитета и смјера промјена наплате, графиконом 7 приказане су међугодишње кварталне стопе раста прихода од акциза на кафу у периоду од првог квартала (Q1) 2022. до трећег квартала (Q3) 2026. године.

Графикон 7. Међугодишње кварталне стопе раста прихода од акциза на кафу (у %)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Кретање међугодишњих кварталних стопа раста прихода од акциза на кафу карактеришу изражене осцилације, уз смјењивање периода раста и пада наплате. Највећи међугодишњи пад забиљежен је у другом кварталу 2022. године (-15,3%), док је у истом кварталу наредне године остварен највећи раст (12,6%), дијелом под утицајем ниске основице за поређење. Након негативних међугодишњих стопа раста у сва четири квартала 2022. године, у наредном периоду долази до чешћих промјена смјера међугодишњих кварталних кретања, без успостављања стабилне позитивне динамике наплате. Таква кретања указују на неуједначен допринос појединачних квартала укупним годишњим резултатима.

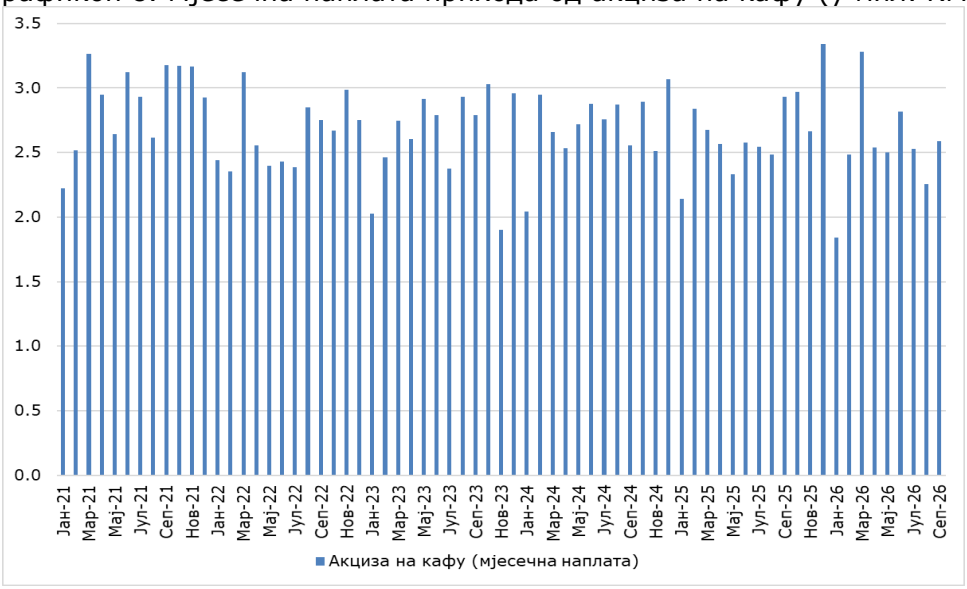
У прва три квартала 2026. године настављене су осцилације, уз благи међугодишњи пад наплате у првом кварталу (-0,7%), раст у другом (5,2%) и израженије смањење у трећем кварталу (-7,4%). Пад забиљежен у трећем кварталу представља највеће међугодишње смањење наплате од другог квартала 2025. године.

3. Мјесечно кретање прихода од акциза на кафу

Анализа мјесечних података омогућава детаљнији увид у краткорочне осцилације наплате прихода од акциза на кафу и уочавање карактеристичних одступања која нису довољно изражена на годишњем и кварталном нивоу.

Графиконом 8 приказано је мјесечно кретање прихода од акциза на кафу у периоду од јануара 2021. до септембра 2026. године, изражено у милионима КМ.

Графикон 8. Мјесечна наплата прихода од акциза на кафу (у мил. КМ)

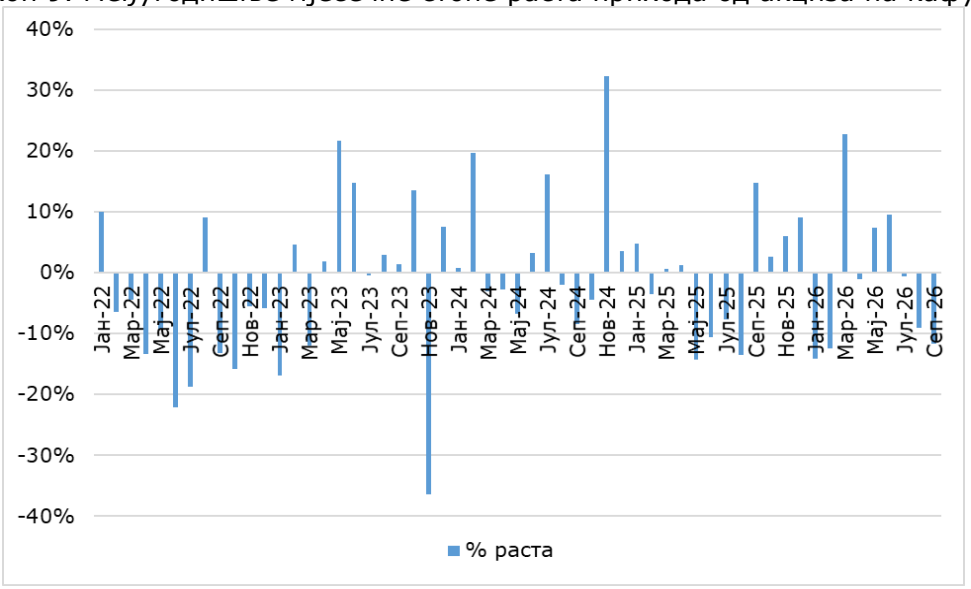
Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Мјесечну наплату прихода од акциза на кафу у посматраном периоду карактеришу осцилације, без јасно израженог сезонског обрасца или континуираног тренда раста или пада. Динамика наплате не мора непосредно пратити кретање крајње потрошње, будући да је првенствено повезана са количином и структуром кафе на коју је обрачуната акциза. На мјесечне разлике у наплати могу утицати и временски распоред увоза и промјене залиха, што доприноси могућим одступањима између појединих мјесеци.

Посебно се издваја крај 2025. године, када је у децембру остварена највиша мјесечна наплата у посматраном периоду (3,34 милиона КМ), након чега је у јануару 2026. године забиљежен нагли пад на 1,84 милиона КМ, што представља најнижи мјесечни износ наплате у посматраном периоду. Већ у марту 2026. године наплата је достигла 3,28 милиона КМ, приближавајући се рекордном нивоу из децембра претходне године. Овако изражене промјене у кратком временском периоду могу указивати на неуједначену динамику увоза и временско помјерање набавки између мјесеци, али се њихови непосредни узроци не могу поуздано утврдити само на основу података о наплати акциза.

Ради потпунијег сагледавања мјесечне динамике наплате, графиконом 9 приказане су међугодишње стопе раста прихода од акциза на кафу у периоду од јануара 2022. до септембра 2026. године, у односу на исти мјесец претходне године.

Графикон 9. Међугодишње мјесечне стопе раста прихода од акциза на кафу (у %)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Међугодишње мјесечне стопе раста прихода од акциза на кафу карактеришу изражене осцилације, уз честе промјене смјера и интензитета. Након претежно негативних стопа у 2022. години, током наредних година долази до смјењивања позитивних и негативних стопа, без успостављања стабилне динамике раста. Највећи међугодишњи пад на мјесечном нивоу забиљежен је у новембру 2023. године (-36,4%), док је у истом мјесецу 2024. године остварен највећи раст (32,3%), дијелом под утицајем ниске основице из претходне године. Током 2025. године настављене су осцилације, уз израженије негативне стопе средином године и позитивну међугодишњу динамику наплате у посљедња четири мјесеца. У првих девет мјесеци 2026. године позитивне и негативне стопе раста смјењивале су се, при чему се издваја мартовски раст од 22,7%, док су у посљедња три посматрана мјесеца забиљежене негативне стопе. Изражене мјесечне осцилације, уз присутан ефекат основице за поређење, указују на потребу опрезног тумачења појединачних стопа раста, које не морају одражавати дугорочнију динамику наплате прихода од акциза на кафу.

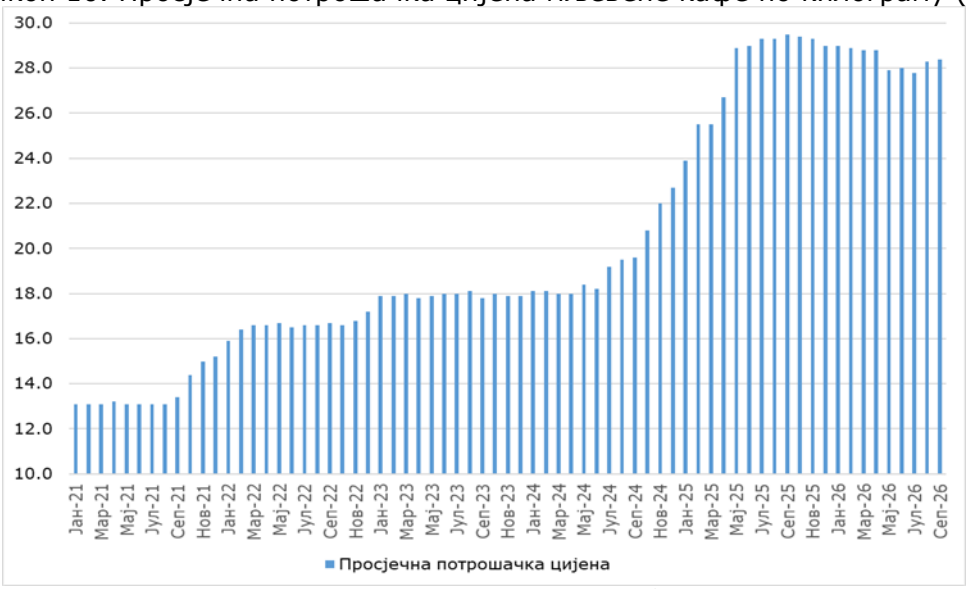
4. Кретање просјечне потрошачке цијене мљевене кафе

Иако просјечна потрошачка цијена мљевене кафе не утиче непосредно на износ акцизе по јединици производа, њено кретање представља допунски показатељ тржишних услова. Анализа овог показатеља укључена је ради потпунијег сагледавања цјеновних кретања на домаћем тржишту и могућих посредних ефеката промјена цијена на потрошњу, увоз и наплату акцизних прихода. При томе треба имати у виду да се расположиви подаци односе искључиво на мљевену кафу, а не на све категорије кафе које подлијежу акцизном опорезивању.

Графиконом 10 приказано је мјесечно кретање просјечне потрошачке цијене мљевене кафе по килограму, изражене у КМ, у периоду од јануара 2021. до септембра 2026. године[45].

[45] Посљедњи расположиви подаци БХАС

Графикон 10. Просјечна потрошачка цијена мљевене кафе по килограму (у КМ)

Извор: Подаци Агенције за статистику БиХ[46], приказ ОМА

Кретање просјечне потрошачке цијене мљевене кафе у посматраном периоду карактеришу два израженија периода повећања цијена. Први је започео у другој половини 2021. године и трајао до краја 2022. године, након чега је услиједио период релативне стабилизације током 2023. и прве половине 2024. године. Од друге половине 2024. године забиљежено је поновно, знатно интензивније повећање цијена, које се наставило током прве половине 2025. године. Након достизања највиших вриједности током 2025. године, у 2026. години долази до благог смањења просјечне потрошачке цијене мљевене кафе, која се, упркос томе, задржава на знатно вишем нивоу у односу на претходне године.

Посматрано у контексту наплате акциза на кафу, изражено повећање просјечне потрошачке цијене мљевене кафе није било праћено пропорционалним повећањем акцизних прихода. Такво кретање указује на значај разликовања тржишне вриједности производа од начина обрачуна акцизе, чији износ зависи од опорезивих количина и њихове структуре по категоријама кафе. Истовремено, расположиви подаци не омогућавају поуздано утврђивање евентуалних посредних ефеката промјена потрошачких цијена на наплату акцизних прихода.

Закључак

Анализа кретања прихода од акциза на кафу у Босни и Херцеговини у периоду 2021–2025. године, уз осврт на квартални и мјесечну динамику наплате до септембра 2026. године, указује на релативну стабилизацију ових прихода након израженијег смањења у 2022. години, али без успостављања континуираног раста. Истовремено, смањење њиховог учешћа у укупним приходима од акциза указује на слабљење релативног фискалног значаја ове категорије прихода. При томе, промјене учешћа потребно је посматрати у контексту динамике укупних прихода од акциза, будући да смањење релативног учешћа не мора нужно подразумијевати одговарајуће смањење апсолутног износа наплате.

Упоредна анализа прихода од акциза и укупних увезених количина кафе показује да се њихова кретања не подударају у свим посматраним годинама. Посебно су значајна одступања забиљежена у 2024. и 2025. години, када су промјене ових показатеља биле супротног смјера. Такви резултати указују да укупне увезене количине, иако представљају важан показатељ за сагледавање наплате, нису довољне за потпуно објашњење њене динамике. С

[46] Мјесечно саопштење: Просјечне потрошачке цијене у Босни и Херцеговини

обзиром на то да се на поједине категорије кафе примјењују различити износи акцизе по килограму, промјене у структури опорезивих количина могу утицати на укупни износ обрачунате акцизе. У том контексту, повећање заступљености пржене кафе у структури увоза представља релевантно кретање, али се његов утицај на наплату не може непосредно квантификовати на основу расположивих података.

Квартална и мјесечна анализа показује да релативно умјерене промјене на годишњем нивоу могу бити праћене израженим краткорочним осцилацијама. Смјењивање позитивних и негативних међугодишњих стопа раста, као и присутан ефекат основице за поређење, указују на потребу опрезног тумачења појединачних мјесечних и кварталних резултата. Иако се у одређеним периодима издвајају израженија повећања или смањења наплате, анализирани подаци не указују на јасно изражен и постојан сезонски образац. Због тога појединачна краткорочна одступања не представљају довољну основу за оцјену дугорочнијих кретања прихода од акциза на кафу.

Анализа просјечне потрошачке цијене мљевене кафе додатно указује на разлику између цјеновних кретања на домаћем тржишту и динамике акцизних прихода. Упркос израженом повећању потрошачких цијена током посматраног периода, није забиљежено одговарајуће повећање наплате акциза. Такво кретање у складу је са начином опорезивања кафе, код којег се акциза обрачунава у фиксном износу по килограму, а не према тржишној вриједности производа. Према томе, повећање потрошачких цијена само по себи не представља основ за раст акцизних прихода. Евентуални посредни ефекти промјена цијена на потрошњу и увоз могу се одразити на наплату, али се њихов интензитет и смјер не могу поуздано утврдити на основу посматраних показатеља.

Са становишта фискалне анализе, резултати упућују на значај истовременог сагледавања годишњих резултата наплате, краткорочних промјена и структуре увоза кафе. Посебно је важно разликовати промјене које произлазе из кретања опорезивих количина од промјена тржишних цијена, које немају непосредан утицај на износ акцизе по јединици производа. При оцјени текућих кретања и изради процјена прихода потребно је уважавати и могућност временских одступања између увоза и наплате, као и утицај структуре производа на укупне акцизне обавезе. Овакав приступ омогућава реалније тумачење остварених резултата и смањује ризик да се краткорочне осцилације или промјене потрошачких цијена погрешно протумаче као показатељи трајнијих промјена фискалних прихода.

Посматрано у цјелини, приходе од акциза на кафу у анализираном периоду карактеришу релативна стабилност годишње наплате након почетног смањења, изражена краткорочна колебања и одсуство непосредне повезаности са растом потрошачких цијена. Основни закључак анализе јесте да се динамика ових прихода мора тумачити првенствено у контексту количинског начина опорезивања, уз уважавање структуре увоза и временске динамике наплате. Такво сагледавање представља одговарајућу основу за праћење фискалних кретања и процјену будуће наплате прихода од акциза на кафу.